ERIK-JANSISMEN
I SVERIGE

BIDRAG TILL SVENSKA SEKTVÄSENDETS HISTORIA

AKADEMISK AFHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AF

VIDTBERÖMDA OCH HÖGVÖRDIGA TEOLOGISKA FAKULTETEN

I UPSALA

FÖR VINNANDE AF KOMPETENS TILL LEKTORAT

TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES

AF

EMIL HERLENIUS

FIL. O. TEOL. KAND., V. LEKTOR

Å LÄROSALEN N:o IV

LÖRDAGEN DEN 30 OKTOBER 1897

KL. 4. E. M.

UPSALA 1897

ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

ERIK-JANSISMEN

I SVERIGE

BIDRAG TILL SVENSKA SEKTVÄSENDETS HISTORIA

AF

EMIL HERLENIUS

UPSALA 1897
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/IA41548913_0072

Källor

Otryckta:

Upsala Domkapitels arkiv:
Protokollsböcker 1843—46 (cit. U P).
Expeditionsböcker 1843—46 (cit. U. E.).
Handlingar rörande församlingarna inom erkestiftet (cit. U. H.)
Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Gefleborgs Län arkiv: (finnes å Gefle slott).
Protokollsböcker 1844—45.
Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Vesterås Län arkiv: (finnes å Vesterås slott).
Protokollsböcker 1844—45.
Vesterås Domkapitels protokollsböcker 1845—46.
Söderala Kyrkoråds protokoll 1844—45.
Norrala Tingslags domböcker 1844—45 (finnas å tingshuset i Söderala).
Delsbo Tingslags domböcker 1845 (cit. D. D.; — finnas å Hudiksvalls cellfängelse).
Forssa Tingslags domböcker 1845 (cit. F. D. finnas å Hudiksvalls cellfängelse).
Forssa Kyrkoråds protokoll 1844.
Forssa Sockenstämmas protokoll 1844.
Vesterås Cellfängelses journal 1844.
Gefle Cellfängelses journal 1844—45.

Tryckta:

Erik Janssons skrifter.
Erik Jansismen i Helsingland, Gefle 1845 (cit. E. J.)
Sefström: Några blad till historien om läsarne.

Cornelius: Svenska kyrkans historia efter reformationen.
Svenskt Biografiskt Lexikon: Erik Jansson.
Hallsén: Religionens frihet från lag.
Landshöfdingens i Gefleborgs Län femårsberättelse till Kongl. Maj:t 1843—47.
Nordisk Kyrkotidning 1844—47 (cit. N. K. T.)
Gefleborgs Läns Tidning 1844—46 (cit. G. L. T.).
Hudiksvalls Veckoblad 1845 (cit. H. V.).
Tidning för Fahlu Län och Stad 1846—47.
Norrlandsposten 1844—46 (cit. N. P.).

Inledning.

Redan från äldre tider har provinsen Helsingland varit en härd för åtskilliga andliga rörelser af olika slag. Under förra hälften af adertonde seklet började hernhutismen att vinna fast fot uti de norra socknarne, samtidigt med att pietismen uti de södra fick allmän utbredning och spred sig äfven till de nordligare. På 1770-talet började härjämte det s. k. äldre läseriet att från Härjeådalen vinna insteg uti Helsingland. Härigenom åstadkoms en ganska helsosam andlig väckelse och ett intresse för lefvande praktisk kristendom, som blef en god motvikt mot den vid denna tid ganska andelösa ortodoxien. Men genom sammanblandningen af dessa olika rörelser uppstod en obestämdhet och oredighet uti de dogmatiska begreppen, som ej kunde vara annat än farlig, och dertill kom, att förkärleken för konventiklar var ett gemensamt drag för dem alla. Onekligen röjde sig i dessa ett djupt andligt behof, och presterskapet hade här en stor uppgift att fylla. Men det visade sig, att i stället betraktades läseriet af dem mestadels som en ecclesiola in ecclesia, en farlig företeelse, som med alla medel borde hindras från att vidare utbreda sig. I stället för att föranstalta, att det uppvaknande religiösa behofvet måtte tillfredsställas, tillgreps merendels 1726 års konventikelplakat, och flere rättegångar anställdes uti Forssa och Delsbo socknar angående de derstädes hållna konventiklarne [1], en åtgärd, hvars olämplighet ligger i öppen dag. Inom flere

[1] Sefström: Några blad till historien om läsarne, sid. 53, följ.

socknar insågs likväl, att bästa botemedel mot läseriets öfverdrifter var att vinna läsarnes förtroende, och presterskapet vakade derför öfver deras samlingar och ledde deras bibelförklaringar, hvarigenom åstadkoms en mera fast och djupare rotad kristendom, som var egnad att motstå tidens villfarelser. Men inom andra socknar återigen intog presterskapet en uteslutande afvog hållning till de andliga rörelserna, och oaktadt upprepade böner från läsarnes sida, att presterna måtte besöka deras samlingar, nöjde sig dessa med att hänvisa till den allmänna gudstjänsten såsom varande fullkomligt tillräcklig. Följden blef, att den eller de bland läsarne, som hade större "gåfvor", fick stort inflytande och blef de öfrigas lärare och andlige ledare, hvarigenom folket ofta blef utsatt för dylika af allt annat en god beskaffenhet. — Det har ofta visat sig, att då nådens påbegynta verk försummas eller inväfves i villfarelse, så utveckla sig derifrån de förderfligaste följder, så mycket farligare, som själens krafter blifvit stegrade till en högre verksamhet, men återfalla under de köttsliga begärens herravälde. Så äfven här. Tillståndet bland läsarne blef allt mer betänkligt, och deras kristendomskunskap svag och oredig. Många försjönko uti andlig lättja, andra uti ett skrymtaktigt yttre väsende och andligt högmod, andra åter råkade i stor själanöd. Den andliga oredan ökades derigenom att lärare med metodistiska sympatier på flere ställen i Helsingland började verka för utbredande af sina åsikter [1].

Fastän samlingarne pågingo lika ifrigt som förr [2], hade dock gudaktighetens kraft gått förlorad. Det andliga saltet hade mist sin sälta, och jordmånen var väl beredd för en ny lärare, som med sin djärfhet och sina skoningslösa straffdomar förstod att leda åhörarne efter sin vilja.

---

[1] N. K. T. 1844, sid. 173.

[2] Af myndigheterna lemnades de vanligen opåaktade.

Erik-Jansismens historia.

Erik Jansson föddes 1808 [1] i Biskopskulla församling af Upsala län; föräldrarne voro bonden Jan Mattson och Sara Eriksdotter. Efter någon tid flyttade familjen till Torstuna socken och sedermera derifrån till Österunda, der Jan Mattson egde ett hemman, Klockaregården, hvarest han bodde till sin död i November 1843, då hemmanet ärfdes af barnen, — 4 söner och en dotter. Enkan lefde ännu 1846. Erik Jansson vistades i sina föräldras hus under sin uppväxttid; enligt hans egen utsago skulle föräldrarne hafva varit "verlden lik och icke gudfruktige" [2], — en anteckning säger dessutom, att högmod och självklokhet tycktes utgöra det utmärkande draget i slägten [3]. Uti Torstuna pågick vid denna tid en andlig rörelse, och många voro väckta till frälsningsbekymmer. Första uppväckelsen sade sig Erik Jansson hafva haft, då han 17 år gammal för första gången gick fram till nattvardsbordet; vid denna tid läste han bibeln och åtskilliga uppbyggelseskrifter, dock utan någon synnerlig ifver, och snart slutade han upp dermed. Om sin egentliga omvändelse vid 22 års ålder berättade han sjelf, att han en dag ridit ut med faderns häst för att plöja, men svårt ansatt af giktplågor hade han fallit till marken. Dervid hade han på sin bön att blifva frisk genast blifvit befriad från sina plågor och var derför öfvertygad att

---

[1] I Vesterås cellfängelses journal uppgifves årtalet vara 1805.

[2] F. D. 11 Okt. 1845.

[3] N. K. T. 1845 sid. 131.

Gud "omedelbarligen" förhjelpt honom till helsan, och i samma ögonblick sade han sig hafva känt, att "Gud hade borttagit hans synder och gjort honom fri från all synd"[1]. Han började efter denna händelse att med stor ifver läsa bibeln, i synnerhet om nätterna, så att han ej blef hindrad i sitt arbete; han sammanskref äfven några uppsatser på vers och prosa under namn af "Varningsord till en Syndareverld", hvilka ej förråda någon sjelfkärlek eller högfärd utan i stället en ödmjuk sinnesstämning, ett öppet öga för det egna syndaförderfvet och en innerlig tacksamhet för Guds nåd, t. ex. följande utdrag: "du skall anse dig för den uslaste främling, för skall Anden öfvervinna de köttsliga begärelserna, som stå färdig att bedraga dig på tre särskilda sätt, *a)* att du vill ega någonting af den jordiska uselheten; *b)* tycka dig vara litet mer än andra; *c)* tycka dig vilja hafva godt rykte och blifva känd för att utforska hemliga saker, m. m., du skall hålla dig såsom en främling och oduglig till all ting, utom att tjena din far som är i himmelen med sådant som länder till Hans ära och din nästas eviga väl; det skall du deremot i högsta grad fullborda. Men allt som medförer jordisk nytta och beröm, heder och ära, det måste alltid vara för dig främmande. Således skall du, med ett ord, lefva främmande för verlden och okänd, men glädja dig i hoppet att Gud ser dig och Gud känner dig. Hvarföre vi sucke, medan vi äre i dödlighetens land i följande ord:

O Himlarnes lysande Far!
Dig prisar jag utan all ända.
O Jesu, som skulden min bar
Och nåden i hjertat vill sända!
Dig tackar jag utan all gräns,
Och Anden som är med dig äns:

Du store Trefaldighets Kung!
Dig äran allena jag gifver.
Jag ser i en rosengård lund,

---

[1] F. D. 1845. 11 Okt.

Der liljor Din allmakt beskrifver:
Ja, allt hvad som jorden här bär,
Det vittnar att Konung Du är.

Jag ser på det stoft som jag går,
Hur Gud der allting uppehåller;
Han sjelf der som Skapare står —
Vi sjelfva vår olycka våller.
O, må vi med bön oss besinna,
Så framt vi vill himmelen vinna.

Det ordet, som säger att få
Skall det utaf nåden här finna —
Hvarmed skole vi då bestå
Och kunna få kallas för Dina,
När ordet för evigt skall gälla,
Att få varder frälste och sälla?

Jo, bönen, som framgår till Gud,
Den hafver Han lofvat att höra.
Han sjelfver fullgör sina bud:
Må det oss till tacksamhet röra!
Ja Dig skall vi prisa och ära
Och evigt den skruden vi bära.» [1]

Att Erik Jansson vid denna tid egde erfarenhet af Guds Andes verkningar på menniskohjertat, derom torde ej heller vara något tvifvel. Jemte bibeln voro Luther, Arndt, Nohrborg, Murbeck, m. fl. andliga författare hans älsklingsstudium, och han gjorde härigenom en grundlig bekantskap med dessa författares skrifter.

Vid 26 års ålder gifte sig Erik Jansson med en tjänstepiga i hans föräldrars hus, Maria Christina Larsdotter, hvilken delade hans kärlek för bibelläsning [2]. Kort derefter flyttade han med föräldrarne till Österunda, der han arrenderade ett hemman i Sånkarby, hvarest han gjorde sig känd som en arbetsam och driftig jordbrukare. Uti Österunda socken pågingo läsaresammankomster, och Erik Jansson började uppträda på dessa.

[1] E. J. sid. 5.

[2] F. D. 1845. 11 Okt.

Han hade ett godt minne, en stor lätthet att uttrycka sig, men äfven ett stort sjelfförtroende och lust att disputera. Det bifall han dervid vann, var egnadt att underblåsa det högmod, som i djupet af hans själ förefanns.

Så småningom började han att med uteslutande af andra uppbyggelseböcker ensamt hålla sig till den Heliga Skrift. Härvid tyckte han sig märka, att de omtalda andliga författarne och bibeln ej öfverensstämde, och särskildt trodde han sig hafva gjort den upptäckten, att det var ett misstag af ofvannämda lärare, då de påstodo, att en omvänd menniska ännu hade synd qvar, hvilken hela lifvet igenom behöfde förqväfvas och dödas genom daglig ånger och bättring. Vid sitt bibelstudium hade han nämligen sammanblandat rättfärdiggörelse och helgelse och dref den senare så långt, att en kristen skulle vara i allo ren och fullkomlig. För att bevisa dessa påståenden, grep han till bibelställen, som handla om rättfärdiggörelsen, t. ex. 1 Joh. 1: 7—9, m. fl., eller ock en del andra, som innehålla en maning att sträfva efter målet, ss. Matth. 5: 48.

Under år 1842 började dessa åsigter mera tydligt framträda. Det sjukliga och osunda tillstånd, som rådde hos läsarne, jämte den metodistiska andlighet, som bland dem vunnit manga förespråkare, gjorde att Erik Jansson med sin djärfhet och bibelkunnighet vann en snabb framgång. Det nya uti hans bibelförklaringar bestod till en början deri, att han förnekade tillvaron af svaghetssynder hos den omvände och påstod bestämdt, att uti bibeln gjordes ingen skillnad mellan uppsåtliga synder och svaghetssynder. Sedan han härvidlag brutit allt motstånd, hette det vidare: "en kristen är utan synd, ty Jesu Kristi Guds Sons blod renar oss från alla synder. Hos en kristen finnes ingen syndalusta, ty har Kristus borttagit våra synder, som Skriften säger, så har han ock borttagit och renat oss ifrån all syndalusta, ty om någon sådan finnes qvar, så har du ju synden qvar, så har ju icke Kristus tagit bort den, utan du är ju ännu

en syndare och således af djefvulen, ty den som syndar är af djefvulen, säger Skriften“, o. s. v.[1].

Men härvid stod Erik Jansson i fullkomlig strid med Luther, Arndt, Nohrborg och öfriga författare, hvilkas skrifter utgjorde läsarnes älsklingsböcker, och nu stodo för honom endast tvenne utvägar öppna: antingen gifva dessa författare rätt och med detsamma erkänna, att han misstagit sig, eller ock att våga det djärfva försöket att kullkasta dessa lärares trossatser och sjelf framträda som en återställare af den rena läran. Han valde det senare. — Efter denna tid gick hans sträfvande ut på att med de mest starka uttryck, som gerna kunna användas, neddraga och förkättra dessa lärares personer och skrifter.

I Januari 1843 gjorde Erik Jansson en resa till Helsingland för att sälja hvetemjöl. Den egentliga orsaken torde dock hafva varit åstundan att närmare lära känna de andliga rörelser, som der pågingo, emedan han trodde sig derstädes kunna få ett tacksamt fält för sin verksamhet. Af en yngre prestman i Österunda var han försedd med prestbetyg, som bestyrkte hans goda kristendomskunskap och vandel, hvaraf han den tiden gjort sig förtjänt. Sjelf uppgaf han, att pastorsadjunkten Ahlqvist, som tjenstgjorde i Enångers socken, och med hvilken Erik Jansson var bekant, anmodat honom att besöka sig[2]. — Under sin resa passerade han Söderala socken, som vid denna tiden var en af läseriets hufvudhärdar, och begärde nattherberge hos nämdemannen Jonas Olsson i Ina, hvilken jemte sin bror, Olof Olsson i Kingsta, var en af ledarne för de religiösa sammankomsterna och var känd för sin förmåga att redigt och klart i tal framställa sina åsigter och tankar. Denne gaf genast akt på Erik Janssons hela uppträdande och märkte på hans svar, att han hade en mera ovanlig person framför sig, i synnerhet då Erik Jansson tillrättavisat en qvinna, som på söndagen ville köpa mjöl. Han tog honom derför med

[1] E. J. sid. 18.

[2] F. D. 1845, 11 Okt.

sig i kyrkan samt äfven på en samling, hvarvid Erik Jansson likväl blott var åhörare, ehuru han af sin värd uppmanades att tala. Dagen derpå fick Jonas Olsson af sin gäst mottaga en allvarlig förebråelse, därför att han ej dagligen höll husandakt med sitt folk, hvilken förebråelse Jonas Olsson utan invändning mottog. De båda männen följdes sedan åt till norra Helsingland och derifran till Gefle, hvarest Jonas Olsson öfverallt införde och rekommenderade Erik Jansson på samlingarne. Dennes uppträdande var likväl temligen försiktigt, och i hans föredrag fanns intet egentligen att anmärka, endast några mystiska och tvetydiga uttryck. Följden af denna resa var, att båda bröderna Olsson från denna tid blefvo Erik Janssons ifrigaste anhängare och stödjepelare i hans religionssamfund[1].

Under tiden hade läseriet i Österunda i betydlig grad tilltagit, och en mängd samlingar höllos, hvilka voro talrikt besökta, ej blott af sockenborna, utan ock af personer från Torstuna, så att kronolänsmannen måste i Österunda kyrka kungöra en allvarsam varning, med hotelse af lagsökning ock plikt, derest mötena ej upphörde. — Dertill kom, att vice komministern J. J. Risberg var en ifrig befordrare af dessa möten och ofta fungerade som deras ledare. Med anledning deraf blef Risberg i Nysätra prestgård kallad till förhör och erhöll allvarliga förmaningar att ej vidare befordra dessa rörelser, utan i stället söka att genom införande af enskild husandakt samt genom bibelförklaringar i kyrkan motarbeta desamma, hvilket Risberg lofvade. — Att tillståndet började bli betänkligt, synes af de rykten, som voro i omlopp, såsom att flickor hållit s. k. engladanser, att äldre qvinnor föreställt eller frammanat döda helgon, m. m.[2].

[1] Som en egenhet kan anföras, att deras syster, känd under namnet "Moster Carin", alltid var en af Erik Janssons hätskaste motståndare och ofta bragte honom i förlägenhet genom sin rörliga tunga.

[2] U. H. Nysätra o. Österunda. U. E. 1843, sid. 45.

Uti April eller Maj återkom Erik Jansson till hemorten, men begaf sig efter en kort hemmavaro på sin andra resa till Helsingland, hvarest han stannade omkring två månader; för det mesta vistades han i Forssa och Delsbo, men gjorde äfven utfärder till andra socknar. Han uppträdde nu regelbundet med bibelförklaringar, särskildt öfver liknelsen om vinträdet och grenarne; dessutom lärde han, att en svaghetssynd, då den förnyades, blef uppsåtlig synd, samt att ingen kristen kunde begå uppsåtlig synd eller falla i samma synd två gånger[1].

Efter midsommar gjorde Erik Jansson sin tredje resa till Helsingland och vistades länge i Forssa och Delsbo, der han vunnit många anhängare, samt gjorde derifrån utfärder till grannsocknarne. Hans afvikelse från kyrkans lära framträder nu ännu tydligare, och sjelf sade han, att han fått större ljus än förut. Han föregaf på en sammankomst i Delsbo, att han och pastor Estenberg från Österunda skulle tillsammans utgifva en ny bibelöfversättning och hade redan börjat med Jeremie Klagovisor; — den gamla bibeln vore "oren". Äfven sökte och erhöll han åtskilliga prenumeranter på denna föregifna öfversättning.

Uti Delsbo höll han under högsommaren en samling uti Nyåker, och då han dervid fick veta, att vid Svedja, ej långt derifrån, fanns en gammal piga, som länge varit af sjukdom bunden vid sängen, begaf han sig dit och uppmanade henne att taga honom i hand under orden: "jag tror", — hvarvid hon skulle blifva "helbregda från djefvulen". Den sjuka ville i början ej gå in derpå, men lät slutligen öfvertala sig, hvarefter Erik Jansson vände sig till de kringstående och började prisa Gud för hvad som skett, sägande att han utdrifvit djefvulen, samt att "idag är detta hus salighet vederfaret", hvarpå den sjuka endast svarade: "han tar fel", och vände sig mot väggen. Kort derefter omtalade Erik Jansson i en bref till Österunda, att han utdrifvit djeflar från tvenne qvinnor och

[1] D. D. 1845, 18 Nov.

tillade: "de hafva alla de kännetecken, som Guds Ande i Skriften utvisar på dem Jesus utdref djeflar" [1].

Under senare hälften af 1843 började de egentliga s. k. apostlafärdena. I början var det nästan endast qvinnor, som åtföljde honom, men snart åtföljdes han äfven af män, hvilka vid samlingarna sutto i högsätet som en nämd, betygande att han talade sanning [2]. Han drog nu omkring förnämligast uti Forssa, Delsbo, Bollnäs, Alfta, Ofvanåker och Söderala, m. fl. socknar, och höll öfverallt samlingar, der han framställde sig sjelf som "gudasänd profet", "det största ljuset sedan apostlarnes tid", "återställare af den rena läran" o. s. v. Nästan på alla ställen vann han stort bifall, och skaror af folk, i synnerhet bland läsarne, trodde blindt på honom [3]. Han öfvergaf nu helt och hållet den försiktighet, som han till en början iakttagit och om hvilken han sedan sade, att han "såsom Paulus velat fånga dem med list". Vid sitt uppträdande slog han omkring sig med bibelspråk, pastod att Kristi kyrka skulle vara utan fläck och skrynka, — "en kristen, som känt pingsthögtiden, skulle fröjda sig i Herranom alltid, icke qvida och klaga", — anfäktningar och svaghetssynder stodo ej ens nämda i bibeln. När hans åhörare ville försvara sig med Luther, Arndt eller någon annan, var Erik Jansson alltid redo med svaret: "Vi hafva ej att göra med Luther, Arndt eller Nohrborg, som döder är; Kristus lefver han, och Hans ord blifver evinnerliga. Till Honom skola vi hålla oss, och Han säger: varer fullkomlige, såsom min Fader fullkomlig är" [4]. — Dessa läror voro egnade att väcka bifall hos åhörarne, som fingo kasta skulden till sin svaga kristendom på böckerna och derför blefvo förskonade från en

[1] D. D. 1845, 18 Nov.

[2] E. J. sid. 26.

[3] Egendomligt nog plägade han ej återkomma till en trakt, der han rönte allvarligt motstånd, såsom i Jerfsö och en del af Ofvanåker (E. J. sid. 21).

[4] N. K. T. 1845, sid. 99.

sann och allvarligt sjelfpröfning. — Om någon dristade att vidare opponera sig, nedtystades hans invändningar med några kraftuttryck, såsom "du är af djefvulen", — "en sådan djefvul vi hafva, midt i vår församling", — "du är så full af djeflar, att om de kröpe ur dig, blefve stugan full" eller något dylkt. — De förra andaktsböckerna och församlingens lärare angrep han först mera lindrigt, t. ex.: "Luther var god för sin tid, men hos honom är mycket, som ej passar för vår; hos den store Luther var fel, fast jag ännu ej kan säga, om de äro hans egna eller öfversättarens". Presterna fingo i början omdömet "ej rätta kristne", derefter "afgudar" och "legoherdar", slutligen "kalkstrykare, grundstockar i helvetet och djefvulens argaste skaffare".

Så stort var redan profetens anseende, att ej ens när rykten började komma i svang om hans mindre anständiga förhållande till sina följeslagarinnor, tron på hans gudomliga sändning led något nämnvärdt afbräck. Hvad angår den vid denna tid mycket omtalade historien om försöket att förföra pigan Carin Ersdotter i Nyåker, Delsbo, så är här tillräckligt att hänvisa till den utförliga berättelsen härom uti Delsbo Häradrätts protokoll, alldenstund ämnet är af den beskaffenhet, att det ej här lämpligen kan behandlas. (Vi omnämna blott, att Erik Jansson en söndag, då han begått nattvarden, på qvällen åter gjorde henne ett otuktigt anbud samt tillade, att han aldrig förr än nu velat mista sin hustru, men nu kunde det vara detsamma, ty hade han känt Carin förut, skulle han haft henne till hustru.) — Så mycket är säkert, att hela denna händelse borde hafva öppnat hans anhängares ögon, helst som Erik Jansson i flere vittnens närvaro nödgades erkänna, att Carin Ersdotters angifvelse var öfverensstämmande med verkliga förhållandet, öfver hvilken bekännelse uppsattes en skriftlig vittnesattest. Men Erik Jansson försökte sedan gifva hela förhållandet en annan färg och påstod att han endast velat pröfva hennes dygd samt uttalade offentligt de svåraste förbannelser

öfver henne. Och så förvillade voro redan hans anhängare, att de försvarade honom sålunda: "om Erik Jansson gjort det och det, var likväl hans hjärta rättfärdigt inför Gud, lika mycket hvad kroppen gör" [1].

Emedan Erik Jansson i synnerhet uti norra Helsingland vunnit skaror af anhängare, beslöt han att bosätta sig derstädes. Han sålde derför sin andel i fädernegården och flyttade med hustru och två barn våren 1844 till Forssa, hvarest han till att börja med hyrde ett par rum vid hemmanet Kälkebo, men sedan af nämdemannen Jon Olsson i Stenbo köpte besittningsrätten till ett torp, Lumnäs, på Stenbo egor. Uti Forssa höll han upprepade gånger samlingar, der han i synnerhet utfor mot "afgudarne" Luther och Arndt. — Vid denna tid började hans anhängare att bilda ett formligt parti, de s. k. Erik-Jansarne. Deras "profet" förbjöd dem att bevista den allmänna gudstjensten för att i stället infinna sig på hans egna samlingar, som regelbundet höllos på samma tid. — Uti socknen funnos dock många motståndare till Erik Janssons läror, och vid en samling på pingstdagen hos Jon Jonsson i Hamre anställde dessa oroligheter, så att länsmannen måste efterskickas. Denne anmälde förhållandet för församlingens kyrkoherde och anhöll, att denne måtte till kyrkorådet inkalla de personer inom socknen, som voro Erik Janssons anhängare. På grund häraf höllos tvenne kyrkoråd, den 8:de och 17:de Juni, hvarvid de kallade, — 21 till antalet, — inställde sig [2]. Erik Jansson sjelf hade afvikit från orten. Alla vidhöllo med bestämdhet, att "Erik Jansson vore sänd af Gud för att visa dem den rätta himlavägen, och hvarken prosten eller hans adjunkt predikade ordet rätt". — Förekallade vittnen omtalade, att Erik Jansson sökt att helbregda-

[1] U. H. Alfta 1844.

[2] Bland dessa befunno sig pappersmästaren Lundqvist, drängen Mårten Mårtenson, korporalen Kjäck, Jon Jonsson i Hamre och Jon Olsson i Stenbo.

göra en med engelska sjukan behäftad yngling på samma sätt som uti Delsbo[1].

Uppå sockenstämma, som samma månad hölls uti församlingen, beslöts att i underdånighet bönfalla hos Kungl. Maj:t, det måtte denna församling liksom alla i detta län blifva befriade från en sådan irrlärig och för religionsfriden skadlig man[2]. Dessutom afsändes till Konungens Befallningshafvande i Gefle en anhållan från Forssa sockens kyrkoherde och sockennämd samt åtskilliga enskilda personer, att Erik Jansson måtte, enär han ej sig med laga näringsfång försörjde samt till socknen obehörigen inflyttat, med hustru och barn afföras till hemorten. Samtidigt hade kronobetjeningen uti Bollnäs, Alfta och Ofvanåker tillkännagifvit, att Erik Jansson från Forssa begifvit sig dit och der talade för större folksamlingar, som med hot och knuffningar förolämpade kronobetjäningen, som sökte förmå folket att åtskiljas. — Kronofogden Lidén anmodades derför att gripa Erik Jansson och låta afsända honom med hustru och barn till länshäktet för vidare befordran till hemorten. Dock borde detta ske, så att allmänna uppmärksamheten ej väcktes, och derför ej i en större folksamling[3].

Under tiden hade Erik Jansson begifvit sig till södra Helsingland, der han mestadels uppehöll sig uti Alfta, som han på våren flere gånger besökt, och hvarest en mängd läsare funnos. Uti början ogillade desse de ständiga utfallen mot Luther och de öfriga författarne, som af dem flitigt lästes och högt värderades. Men Erik Jansson förstod snart att tillintetgöra allt motstånd genom sin oförsynthet och sin öfverlägsna dialektiska förmåga. Om någon gjorde invändningar mot hans domsrätt öfver böcker, prester och gudstjänst, fick han det svaret, att "den andlige dömer allting och varder af ingen dömd; jag är sänd af Gud och dömer i enlighet med Guds Ande,

[1] Forssa kyrkoråds prot. 1844.

[2] Forssa sockenstämprotokoll den 28 Juni 1844.

[3] Gefle Slottsarkivs prot. 1844.

som i mig bor“. — Om någon tvekade eller beklagade sig öfver sin svaga tro, hette det: “den som stundom tror och stundom bäfvar, har en djefla-tro, ty det heter i Skriften, att djeflarne tro och bäfva; du skall som Abraham tro, der intet hopp är“. — Följden var, att ingen ville hafva en “djefla-tro“, i synnerhet, som det vidare förkunnades: “tro, så varder du salig“. — Hvad de trodde, visste de ej alltid så noga, utan förnämligast trodde de på honom, i synnerhet som han hade den stora djärfheten att påstå, att han varit inkallad till Högvördige Herr Doktorn och Erkebiskopen och Högvördiga Domkapitlet i Upsala och der blifvit i allo godkänd. — Det vore derför ej värdt, att någon satte sig emot honom. Ständigt var han omgifven af tillgifna lärjungar[1], som dels intygade, att han vore sänd af Gud, dels hotade med blodsutgjutelse, i fall något anfall gjordes på hans person. — Allt hade till följd, att nästan alla de förutvarande läsarne öfvergingo till honom, hvarvid de på samlingarne framträdde och han tog dem i hand eller i famn under orden: “vill du varda salig?“ — Fick han dervid ett ja, svarade han genast: “du är salig“. Derefter lära de hafva blifvit uppskrifna i en bok. — Så långt gick till sist deras hängifvenhet för sin mästare, att de lofvade följa honom i fängelse eller i döden, ja, till och med i själfva helvetet, om han komme dit[2].

I sammanhang med det föregående må äfven något anföras om Erik Janssons person och uppträdande. — Han beskrifves hafva varit af medellängd, med ljust hår, blå ögon, magert, bleklagdt ansikte med utstående kindkotor, tunna läppar och ovanligt långa och breda framtänder i öfverkäken; saknade dessutom yttersta leden på venstra pekfingret. — Själfva rösten var ej behaglig, ytterst sträf, snarare svag än stark och lät, som om han talade med någonting i munnen. Men vid sina samlingar brukade han anstränga den, så att den öfvergick till

[1] Särskildt Olof Olson i Kingsta och fjerdingsmannen Bäck i Bollnäs.
[2] U. H. Alfta 1844.

skrik. — Ögonen plägade han vid sina föredrag hålla helt slutna, eller ock öppna dem obetydligt, så att endast hvitögat syntes. Derjämte blef hans utseende frånstötande genom ett ständigt flinande; — härtill kom ock, att han när som helst syntes kunna anlita sina tårekällor, som voro utomordentligt ymniga. Ett utmärkande drag var, att han, utan afseende på kön, tog den person i famn, hvilken han hade något viktigt att meddela. Om han genom sqvaller lyckats uppspåra något fel hos en person, var han strax redo att vid första möte förehålla honom det[1].

Emellertid hade hos Erik Jansson den planen mognat, att genom en kraftåtgärd befria sig från de böcker, som af de tvekande och motståndarne begagnades som försvar och derför voro honom en nagel i ögat. Katekesen och psalmboken skulle dock ännu skonas, oaktadt de fått benämningarne "en tom tunna med två bottnar" och "satans visor"[2]. — För att nå sitt mål, uppeldade han sina åhörare med fanatiska predikningar, af hvilka följande utdrag här meddelas:

"De afgudar, från hvilka hjertat skall rensas, äro först och främst de afgudiska böckerna, särskildt Luther och Arndt. Jag kan försvara inför konungar och förstar, att Luther och Arndt skrifvit mot bibelns ord. Med vilddjuren i Uppenbarelseboken betecknas dessa falska och djefvulska lärare, den store afguden Luther och själamördaren Arndt. Hvad Luther säger på det ena stället, rifver han ned på det andra. På ena stället kallar han sitt ord för Guds ord, sin tunga Guds tunga, åter kallar han sitt tal för ordaslammer. Han säger ock, att den som föregifver sig vara sänd af Gud, skall bevisa detta med tecken, — men detta är falskt, ty Kristus säger, att detta vrånga och horiska slägtet söker efter tecken, och dem skall intet tecken gifvas. Också har Luther

[1] F. D. 1845. Sv. Biogr. Lex. N. K. T. 1845 sid. 131. Vesterås cellfängelses journal Juni 1844.

[2] U. H. Alfta 1844.

gifvit bibeln det grufligaste namn, då han kallar den en kättarebok. Arndt talar mycket om trons pröfningar, men detta är en djefla lära, ty der Kristi Ande är, der är frid och glädje. Nohrborg erkänner sjelf, hvars andas barn han är. Jag ligger, säger han, som en ogerningsman på klippan Kristus. Men hvad säger Kristus till sådana på yttersta dagen? — Gån bort från mig, I ogerningsmän! — Guds ord har legat öde från slägte till slägte. Ingen har kunnat blifva salig på den predikan, som förr varit öflig; tror du det jag talar, så varder du salig. Misstänken I mig, så misstänken I Gud. En satte sig en gång upp mot mig och min lära, men hur gick det honom? Inom tre dagar hade han ryckt in i evigheten[1]. — I viljen läsa i de afgudiska böckerna, såsom den förbannade Luther och den djefvulske Arndt. — Men hören I! — Märken det noga! — Det var icke Guds evangelium, utan ett djefla evangelium, ett djefla vatten, som han låtit flöda öfver hela verlden. Men hören I! — Eftersom I icke i tid viljen tro det rena Guds ords förklaring, som jag predikar för Eder, så skall Gud hälla vredens eld öfver Eder i skålar, och I skolen tryckas nederst i helvetet!“ [2]

Hans tal gjorde behörig verkan, och till sist behöfdes blott att påpeka Ap. Gern. 19: 19 för att förmå anhängarne att skrida till handling. Detta skedde ock den 11:te Juni på morgonen uti Tranbergs by, Alfta socken. En mängd folk från Alfta, Söderala, Ofvanåker och Bollnäs hade under flere dagar burit säckar med böcker till sjöstranden, der de uppstaplades till ett stort bål. Erik Jansson var sjelf med och uppmuntrade de närvarande med ord, som t. ex.: “satan hade haft en jubelfest, när Luthers skrifter utkommo; nu skulle han få en sorgefest, då de brändes“, etc. — Till en person, som varnade för följderna, yttrade Olof Olsson i Kingsta, att deras enighet och beslut voro så fasta, att förrän någon bok åter-

[1] Detta bevis plägade ofta användas.

[2] N. K. T. 1845 sid. 136.

togs, skulle blodsutgjutelse ske på stället. Bålet antändes, och Luthers, Nohrborgs, Lindroths, Petterssons, m. fl:s postillor, Arndts Sanna Kristendom jämte en mängd nykterhetsskrifter [1], allt tillsammanlagdt böcker till ett värde af 975 Rdr blefvo lågornas rof. Inför den församlade stora folkmassan uppläste Erik Jansson Joh. Upp. 18 cap., hvarefter tvenne ynglingar uppstämde: "Tackom och lofvom Herran!" hvilket af hopen besvarades med: "Herren vare tack och lof!" [2]

Dagen derpå ankom kronobetjäningen till stället för att gripa Erik Jansson, hvilket dock misslyckades. Följande dag förnyades försöket, och länsmannen var biträdd af en militär och 50 à 60 handfasta karlar. Uppträdet var våldsamt. Första anfallet afslogs af Erik-Jansarne, och deras profet tog sin tillflykt till ett närbeläget tvåvåningshus, som måste med storm intagas under det ursinnigaste motstånd, hvarvid de gräsligaste tjut uppstämdes af såväl män som qvinnor, och blod sågs flyta. Slutligen greps profeten, som hade gömt sig mellan spiselmuren och hörnet af ett rum och ej kunde framdragas utan att muren nedrefs. Han belades med bojor och affördes till länshäktet i Gefle, efter att hafva tagit afsked af sina lärjungar med följande ord: "Kommer jag åter till Eder, utan att någon kan göra mig något ondt, så skolen I deraf veta, att jag är af Gud."

Uti Gefle anställdes med honom förhör inför landshöfdinge-embetet, men då dervid utröntes, att han ännu var mantalsskrifven uti Österunda, afsändes han med första fångtransport till Konungens Befallningshafvande

---

[1] Hvad angår Erik Janssons ställning till nykterhetsifrandet, så uttalade han sig i början för absolut nykterhet, men sedan han vunnit fast fot i Helsingland, slutade han upp dermed och begagnade sjelf spirituosa. — Uti Amerika brukade både han och hans anhängare spritdrycker som medel till att "framkalla Anden". (Ur ett bref från en till Amerika år 1849 utflyttad Söderalabo.)

[2] U. H. Alfta. G. L. T. 1844 n:o 48. Vesterås Slottsarkivs prot. 1844.

i Vesterås, som dervid anmodades att med honom, "som syntes vara svagsint", vidtaga nödiga åtgärder[1].

Efter ankomsten till Vesterås, den 22 Juni, öfverlemnades Erik Jansson till en läkare för utrönande af hans sinnesbeskaffenhet; — han inhystes därvid i ett med galler försedt rum i slottet, emedan plats ej för tillfället fanns på lazarettet, dit han dock efter några dagar förflyttades. Under denna tid besöktes han upprepade gånger af läkaren och slottspredikanten, hvilka vid förhör, hållet den 5 Juli, afgåfvo sina intyg. — Den förre ansåg honom lida af ett "ecstaseradt tillstånd, gränsande till partiel sinnesrubbning", den senare intygade, att "han var behäftad med två stora, af exaltation ytterligare stegrade villfarelser", — den ena bestående uti hans öfvertygelse om syndfrihet, den andra i hans föregifna kallelse att förkunna ordet. — "Likväl" — fortsättes — "säger han sig vilja förblifva all mensklig ordning underdånig för Herrans skull och sålunda ställa sig till efterrättelse de af Kungl. Maj:t utfärdade stadgar och förordningar"[2]. — Efter undfången varning att ej vidare hålla eller bevista religiösa sammankomster, som voro egnade att utsprida villomeningar, och sedan det blifvit upplyst, att Erik Jansson ej hade rätt till inflyttning uti Forssa socken, erhöll han pass att begifva sig till Österunda samt förbjöds att utan vederbörligt tillstånd besöka någon socken i Gefleborgs län.

Under tiden hade ett par af hans lärjungar uti Helsingland begifvit sig till Stockholm, der de sökte och erhöllo företräde inför konungen för att utverka sin mästares befrielse. Sedan de fått löfte om en undersökning, begåfvo de sig till Vesterås, dit de ankommo den 13 Juli. Dagen förut hade emellertid Erik Jansson blifvit förpassad till Österunda, hvarför de uppsökte honom der och återkommo den 14:de med sin man, hvilken med stöd af köpehandling om fastighet i Helsingland anhöll

[1] Gefle Slottsarkivs prot. 1844.

[2] Vesterås' Slottsarkivs prot. 1844.

om pass att ånyo begifva sig till detta landskap. Som likväl bevis ej fanns om nämda dokuments tillförlitlighet, och Erik Jansson på landshöfdingens tillfrågan, om han, i händelse pass till Forssa meddelades, ville utlofva att ej hålla eller bevista olofliga sammankomster, ej gifvit bestämdt jakande svar, och dessutom Erik Jansson blifvit angifven att redan i Österunda brutit mot förbudet angående dylika sammankomster, blef pass tills vidare honom förvägradt, tills upplysning om rätta förhållandet med det åberopade fastighetsköpet hunnit inhemtas, helst som Forssa församling uti sockenstämma vägrat honom rätt att i socknen inflytta. Erik Jansson måste derför afbida tiden och reste med sina vänner till Stockholm, der de fingo företräde inför konungen. Derifrån skref han bref till lärjungarne i Helsingland och beordrade några att komma till honom, andra att draga ut och förkunna hans lära. Han blef utan gensägelse åtlydd, hvartill nog torde hafva bidragit, att han uti sina befallningar använde Jesu ord uti Marc. 10: 29—30 och omtalade, att han hos konungen stod särdeles väl.

Den 21 September blef han slutligen till följd af Kungl. Maj:ts befallning inkallad till kansliförhör i Vesterås för att afgifva förklaring, om och i hvad mån han ville vidkännas de mot honom gjorda anklagelserna. Vid förhöret upplästes Forssa kyrkoråds protokoll samt embetsskrifvelser från kronofogdar och pastorsexpeditioner uti Österunda, Alfta och Forssa. Han yttrade sig nu med stor beräkning och försiktighet, föregaf, att han vid sammankomsterna ej yttrat några egna meningar, utan blott uppå begäran läst ett eller flere kapitel ur bibeln och dervid upprepat andra bibelspråk till jämförelse och upplysning samt läst bönerna Fader Vår och välsignelsen. — Särskildt uti Österunda hade han dertill blifvit anmodad af pastorerna Risberg och Estenberg vid deras bibelförklaringar, hvilka voro föranledda af och öfverensstämmande med uppmaning från erkebiskopen till presterskapet uti en utfärdad nyårshelsning. Vidare hade

han till samlingen på pingstdagen i Forssa och bokbränningen uti Alfta varit inbjuden af värdarne, hvilka derför i första hand borde stå till ansvar. — Dock vidhöll han fortfarande, att han vore sänd af Gud att bereda andras salighet, helst som han ej lärt känna någon prest i riket, som rent predikar Guds ord. Dessa sina åsikter sökte han bestyrka med talrika bibelspråk[1]. — Efter förhöret erhöll han verkligen pass till Helsingland och begaf sig genast dit.

Medan allt detta pågått, hade uti Helsingland ett lugnare tillstånd inträdt. Uti Alfta hade ungefär tredjedelen af dem som deltagit i bokbränningen förklarat sig deröfver ångerfulla samt ogillat profetens lärosatser, hvarför de ock fingo tillstånd att begå nattvarden, hvilket förut, på grund af domkapitlets föreskrift, varit dem förvägradt. Af de öfrige hade en del infunnit sig till samtal med församlingens pastor, och oaktadt de i början ej ville erkänna sig hafva arfsynd, "emedan Kristus var kommen i deras kött", vidgingo de fleste af dem sitt misstag i detta stycke. Deremot vidhöllo de envist, att de genom bokbränningen främjat så väl sitt eget som andras andliga väl. Deras begäran att få begå nattvarden underställdes derför domkapitlets pröfning, och blef det dem äfven beviljadt[2]. — Äfven uti öfriga socknar, särskildt Ofvanåker, återvände många till församlingen. Man började derför hoppas, att hela rörelsen snart skulle vara förbi, då Erik Jansson plötsligt uppenbarade sig i Söderala den 28 September. — Nu uppträdde han med ännu större djärfhet än förut och från denna tid började han förlikna sig vid Frälsaren sjelf. Omgifven af elfva män, svarande mot apostlarne, jämte en mängd qvinnor drog han från by till by; vid samlingarne upplästes "Erik Janssons pinos historia", innehållande hvad han gjort och lidit under tiden från hans gripande i Alfta, samt späckad med en mängd berättelser

[1] Vesterås' Slottsarkivs prot. 1844.
[2] U. E. 1844 29 Okt.

om huru han varit dömd att stekas vid sakta eld och dessutom att halshuggas, huru han upprepade gånger varit dragen inför rätta, men ingen hade förmått göra honom något, ty han hade blifvit befriad från allt både nu och för framtiden genom en särdeles intim bekantskap med konungen, inför hvilken han hade uppenbarligen förkunnat, att lutherska läran vore en falsk lära, hvilken bekännelse hade räddat honom. Nu var han försedd med konungens sigill att fara omkring och lära folket[1]. — Allt detta jemte påminnelsen om "profetian" vid afskedet i Alfta gjorde på åhörarne god verkan, och profetens anseende var större än någonsin.

Uti Söderala stannade han flere dagar och höll den 29 och 30 September samlingar uti Ina, hvarvid han i anslutning till Marci sista kapitel bland annat yttrade följande:

"I Gethsemane hade Jesus påtagit sig verldens synder. Der och på korset hade han betalt dem. De voro insvepte i svetteduken, som han lemnat i grafven. Den rättfärdige kan icke synda, kan icke falla i frestelse. De falska lärare och böcker, som djefvulens ormalist framställt, säga, att den rättfärdige faller i synd och står upp igen; han blir då lik ett barn, som af modern rengjordt åter nedsölar sig. Dessa böcker äro framkomna af djefvulens ormalist, de äro icke annat än förvetna konster. I skolen snart få se röken af dessa böcker. De hafva bibeln emot sig på hvartenda blad. Dessa äro Luther och Arndt. De äro de två oljoträden, om hvilka är skrifvet i Uppenbarelsebokens elfte kapitel. De skola dödas, och deras kroppar skola ligga obegrafna på gatorna i den staden, som kallas det andeliga Sodom och Egypten. Djefvulens ormalist har ock ryckt vissa språk utur bibeln, ss. Ordspr. B. 24:de kapitel. En rättfärdig faller sju resor och står åter upp, men de tala ej om hvad som står före och hvad som står efter dessa orden. Hela kapitlet handlar om lekamliga ting: den

[1] N. P. 1844 n:o 87. E. J. sid. 41.

rättfärdige kan falla i sjukdom och lekamlig nöd och derifrån uppstår han. Den som tror kan icke misstaga sig om den rätta förklaringen af den heliga Skrift: han har blott att gå in till Gud i mörkret och säga: gif mig det och det, som jag behöfver. Dem som tro skola dessa tecken efterfölja: genom mitt namn skola de utdrifva etc. (Marc. 16: 17—18). — Är nu Guds allmakt mindre än den tiden? — Att dessa tecken skett denna tiden, kan bevisas af lefvande vittnen, hvilka med ed kunna bekräfta det; dessa tecken kunna ej göras på alla, emedan de icke tro. Jesus och hans lärjungar kunde ej heller bota alla, emedan de ej trodde. Så visst som Gud är Gud, är det Guds Faders Anda, som genom mig talar. Jag har skrifvit en psalm, som är femton verser, på en och en half timme, utan att hafva något att skrifva efter. Jag kan gå in till Gud i mörkret och säga: gif mig det jag behöfver, då de lärde, lärare och biskopar, få sitta och rifva sig i hufvudet för hvar rad, men det är icke jag som gör detta, det är Gud Faders Anda, som i mig bor. Honom tillkommer äran derföre. — Hela presterskapet med biskopar och allt äro djefvulens presterskap. Alla böcker äro afgudar, hvilka skola brännas.“ —

Båda dagarne utdelade han syndernas förlåtelse till dem som trodde på honom; — öfver dem som ej ville tro, afkunnade han en fördömelsens dom. — Sammankomsterna afslutades med bön af det innehåll, att Gud måtte utrota alla falska lärare och böcker, som djefvulens ormalist åvägabragt[1].

Efter en resa till Forssa återkom han till Söderala den 11 Oktober på morgonen och höll några samlingar uti Kingsta, hvarefter han åter gjorde en resa till Alfta, Bollnäs och Ofvanåker och anlände derifrån till Lynäs i Söderala omkring den 25 Oktober. Här lyckades han föranstalta en bokbränning den 28:de, tidigt på morgonen, hvarvid ej psalmboken och katekesen skonades, utan enligt ett ögonvittne skola “barn hafva kastat katekesen i

[1] U. P. 1844 18 Dec. bil. — Söderala Kyrkoråds prot. 1844.

lägorna, oaktadt moderns tårfulla förmaningar och böner"[1]. — Profeten hade nämligen utlofvat, att såväl katekes och psalmbok, författade af honom själf, snart skulle utkomma. Efter afsjungandet af en psalm läste Erik Jansson ett kapitel ur Uppenbarelseboken samt afslöt det hela med Fader Vår och välsignelsen[2]. — Efter bränningen begåfvo sig deltagarne in uti bostaden, hvarest hölls tacksägelsemöte på grund af den glädje, som blifvit dem beskärd att för andra gången få skåda röken af de brinnande afgudarne. — En mängd folk, som ogillat handlingen, samlade sig utanför och började ofreda de innevarande med stenkastning och äfven med lossande af skott, hvarför Olof Olsson i Kingsta och en annan person grepo två pojkar, som förmodats deri deltagit, och höllo dem under bevakning hela natten[3]. — Tidigt på morgonen fann dock Erik Jansson, som fruktade för vidare uppträden och äfven fått nys om att länsmannen var att vänta, för godt att begifva sig derifrån och tog vägen till Forssa, der han allhelgonadagen, den 3 November, begick nattvarden i kyrkan. Samma dag på aftonen uppträdde han på en samling hos Jon Jonsson i Hamre, hvarvid han omtalade, att han på förmiddagen "hört en djefla predikan samt annammat nattvarden af sjelfva djefvulen"[4].

Några dagar derefter, den 6 November, hölls en samlig hos Olof Olsson i Källeräng, Delsbo socken, en af profetens ifrigaste lärjungar inom denna trakt. Vid bibelförklaringen yttrade Erik Jansson bland annat, att "presterna predikade, att kristendomen är behäftad med bedröfvelse och sorg samt hemtade sådant från Hiskias och Jobs exempel, men detta är uppsatt till en maning för oss, liksom stakbuskar i en vak på en sjö, att vi skola gå dem förbi och icke lägga oss ned i samma uselhet, men

[1] Gefle Slottsarkivs prot. 1844.
[2] N. P. 1844 n:o 89.
[3] Norrala Domböcker 1844, 28 Nov.
[4] F. D. 1845, 11 Okt.

presterna lära, att det är liksom en omöjlighet att slippa öfver sjön, utan att lägga sig ned i vaken, så hafva ock djefvulens predikanter, som härstamma från Luthers tid, lärt, så har Luther sjelf lärt, så att om en djefvul från helvetet kommit upp, kunde han icke predika uslare". Efter predikan uppstod en dispyt mellan en af åhörarne och predikanten, hvarvid den förre frågade: "du är väl ense med Luther, eftersom han är emot pafven?", hvarpå Erik Jansson svarade: "ja, Luther klöf påfvens lära midt itu och hoppade deremellan i helvetet". — Dagen derpå fortsattes mötet, men afbröts af socknens kraftfulle själasörjare, prosten L. Landgren, som redan sistlidne våren varnat Erik Jansson att hålla dylika sammankomster. En särdeles hetsig ordvexling uppstod mellan de båda männen, och Erik Jansson öfveröste prosten Landgren med åtskilliga mustiga tillmälen, såsom att han var en "djefla tjänare" och till sitt embete "smord af djefvulen". — Då prosten för att visa Erik Jansson, huru oberättigad denne var att tolka bibeln, framlade ett exemplar af nya testamentet på grundspråket, ropade den senare blott till sina medfränder: "är då icke vår bibel tillräcklig? Hör Ni, go' vänner, han förnekar bibeln!" — Prosten uppmanade derefter församlingen att åtskiljas, men blef dervidlag ej åtlydd[1].

Att allt detta ej längre kunde lemnas opåaktadt, förstås lätt, helst som uti tidningarne klander började uttalas mot såväl kyrkliga som verldsliga myndigheter[2]. — Domkapitlet i Upsala hade dock flere gånger afsändt bref till Just. Kansl. Embetet angående de oroväckande händelserna och beslöt begära, att Erik Jansson skulle inför verldslig rätt stå till svars för sina gerningar, emedan det vore att förmoda, att medelst varning inför domkapitlet intet skulle vinnas. Innan detta beslut hann expedieras, anlände nådigt bref från Kungl. Maj:t, hvari

[1] D. D. 1845, 18 Nov.
[2] N. P. 1844. n:o 89.

domkapitlet förständigades att Erik Jansson till varnings undergående inkalla[1].

Erik Jansson blef omsider gripen i Forssa och införpassades till länshäktet i Gefle den 20 November, men då det antogs, att han ej var vid sina sinnens fulla bruk, afsändes han omedelbart till lazarettet för undergående af profkur mot sinnesrubbning, hvilket likväl ej ansågs hindra hans inställelse inför domkapitlet, som var bestämd till den 4 December. Domkapitlet ansåg deremot, att det ej kunde sig med personen i fråga befatta, förr än styrkt vore, att han egde sina sinnens fulla bruk. Dagen för inställelsen blef derför uppskjuten. — På lazarettet sysselsatte sig patienten med författande af psalmer, särskildt öfver Esra Bok (n:o 46—59 uti hans psalmbok) och skref till sin hustru, att hon skulle låta afskrifva hans föregående arbeten, så att de kunde till tryck befordras[2]. Härjämte inlät han sig gerna i samtal med dem som besökte honom och uttryckte sin glädje öfver att han led förföljelse för sanningens skull, samt att han af "denna verldens vise" ansågs för en galning, hvilket var ett stort bevis för hans andliga kallelse, emedan Kristus hade sagt, att hans bekännare af denna verlden skulle anses galna[3].

Ändtligen ingick till domkapitlet underrättelse, att Erik Jansson efter företagen undersökning befunnits vara i alla afseenden sina sinnens bruk mäktig, hvarför han afsändes till Upsala, der dagen för varningens mottagande blifvit bestämd till den 18 December. Af domkapitlet meddelades nu den varning, som Kungl. Brefvet af 1735 föreskref för den som utsprider villfarande lära, och för-

---

[1] U. E. 1844, 7 o. 13 Nov.

[2] I allmänhet tyckes förhållandet mellan makarne hafva varit godt, ehuru hustrun åtskilliga gånger, och säkerligen ej utan orsak, förebrådde sin man för otrohet. För personer, som varit vittne till oenigheten, plägade han föregifva, att "allt detta har jag för Eder otros skull, ty emedan I icke hafven trona, har satan fått makt att sålla henne som hvete". (E. J. s. 179).

[3] G. L. T. 1844, n:o 97.

ständigades honom, att landsflykt enligt samma bref förestod honom, ifall han fortfor att utsprida sina villemeningar[1]. Efter varningens undfående inlemnade Erik Jansson ett skriftligt anförande, innehållande ett slags trosbekännelse, med anhållan, att detta skulle i protokollet intagas. Skriften är af följande lydelse:

Till Högvärdiga Dom Capitlet i Upsala!

I anledning af den kallelse jag erhållit hos Konungens Befallningshafvande i Gefle den 13 dennes, att inställa mig till förhör härstädes i dag den 18:de, får jag i all ödmjukhet, gemensamt med hvad jag mundteligen vill göra sjel för mig, om det hopp som i mig är, bedja, att få inlämna denna min skrifteliga talan som följer. — Jag bekänner och tror att Guds ord, som Guds ande har skrifvit genom Propheterna, Evangelisterna och Apostlarna, hvarföre jag tror, att Gud icke kan strida emot sig sjelf i ordet, utan hvad han lofvat, det måste ske, som han vill skall ske och s. v.

I följd deraf, tror jag att Gud icke har afseende till personen, då det är frågan tillegna sig Guds löften i hans ord; ty när Apostelen Jakob säger, att Gud hafver födt oss efter sin vilja, genom sanningens ord, så säger Gud på andra Bibelställen, att det måste ske och stå redo, det han framkallar, och när allting är möjligt den som tror, så är det möjligt som Gud har lofvat i ordet, när vi bedja derom troende och icke tvifla på hans löfte, att vi skola få allt hvad han har lofvat; derföre, när Jesus säger, att han gör de blinde seende, som känna hans missgerningar, så står det fast, att han icke kan göra dem seende, som förakta Guds andas kraft, som kommer af ordets predikan; ty Gud tvingar ingen till att tro, der intet hopp är eller synes; men den som tror, att

[1] Med anledning af berättelser från Forssa och Alfta om Erik Janssons uppträdande derstädes, afgick från domkapitlet bref till Justitie Kanslern, att Erik Jansson måtte ställas till laga ansvar. (U. P. 1844, 18 Dec.)

Gud i Christo har tagit bort våra synder med sin död, han uppstår äfven med honom ifrån syndens lif, emedan Christi lif icke kan förlikas vid synd och orenlighet, som Gud säger hos Propheten Hesekiel i 36 Cap. 25, 26 och 27 verser med flera att Gud gör oss lösa ifrån all vår orenlighet, och än vidare att han ränsar oss ifrån alla våra synder med sin död, hvilket allt öfverensstämmer med att Gud sjelf är den som oss helgar, som han helig är, när vi tro det, att Christi lif skall uppenbaras i vårt dödliga kött, som öfverensstämmer med att Guds ord, som hörer till den som är rättfärdiggjord i Guds sons blod, och helgas af Guds anda, som är Fadrens anda i Christo Jesu, hvarmed vi äro beklädda som tro Jesu uppståndelses kraft, och hans sittande på Guds högra hand hvarigenom Gud sjelf, med sin anda blifver i vårt kött genom tron på Jesu frukt af hans uppenbarelse i köttet som är att hafva hans lif blifvande i oss; häraf se vi Gud dömer rätt i Hesekiels 33 Cap. 12 v. att den rättfärdige icke kan lefva om han syndar, det är som Johannes säger i sin första Epistels 3 Cap. att den som är född af Gud kan icke synda m. m.

Härvid böre vi nu märka, först, att detta tros lif, endast bekommes efter som epistelns 4:de och i synnerhet 10 cap. till de Romare beskrifver, huru vi utan gerningar varda rättfärdiga, som öfverensstämmer med att Guds ord, och i synnerhet Epist. till de Epheser, der det heter att af nåden äre ni frälsta; men här bör märkas hvad som följer, att vi äre Guds värk, skapade i Christo Jesu till goda gerningar, m. m. består vår berömmelse i Guds kraft och makt, som icke är för kort att rena oss, som han sjelf ren är o. s. v. För det andra, när nu Gud står vid sitt löfte, att han förmår bevara oss i sin härlighet som han har tagit oss till sig, för att sköta oss, som ett ler i krukomakarens hand, utan synd och till alla goda gerningar skickliga; så har Gud icke bundit oss vid sig, då vi tro det som Apostelen säger (öfverensstämmande med allt Guds ord) i Epist. till de Romare i det

5:te och 6:te cap. nemligen att qvinnans säd är mer än mäcktig att söndertrampa ormens hufvud; ty det arf vi ega i Christo, är större än det vi ärfde i Adam, m. m. Men nu som sagdt är, bandt icke Gud Adam i paradiset, utan lemnade honom frihet, genom det ordet du, att få välja lif eller död; så ock den som Gud har efter sitt löfte, inblåst sin anda uti, såsom i Adam, det är genom ny födelse, återfått det lif som Adam mistadt; han kan åter som Adam af samma djefla list blifva bedragen att göra det ondt är, som i Hesekiels 33 cap. står, att då skall hans förra rättfärdighet icke påtänkt vara m. m. Häraf se vi att rätta tillbedjare icke kunna annat än tillbedja i anda och sanning altid, att de som frukt bära måtte alltid rensas af Guds makt, så att de mer och mer frukt bära, och förklaras i Guds sons belätes ljus, ifrån denna klarheten till den andra, då de lefva af tron, och gå af tro i tro altid; ty utom detta kunna vi icke stå faste intill endan: men den som icke undandrager sig trons lif och saliga frid och fröjd i den heliga anda, han frälsar sig och andra, då han lyder Guds röst i ordet och i synnerhet i 14:de cap. i Epist. till de Corintier, der en hvar blir uppmanad att bedja i trone, om prophetsians gåfva, för att vara viss genom andans vittnesbörd, att det ena bibelordet gifver ljus till ett annat, församlingen till förbättring o. s. v. gifver då ordet en viss röst ifrån sig, så att det blifver en lifslukt till dem som tro, men en dödslukt för dem som icke tro. Till slut bekänner jag äfven att jag är viss i mitt sinne om Guds rika nåd, att jag af tron på Guds löften, är sammansmält med den kärlek som Jesus säger skall vara i och öfver dem som äro ett hjerta och en själ, hvarom han sjelf beder i Joh. 19:de cap. hvaraf följer att jag är sänd, efter som Jesus sjelf säger, att vi äro sände, som hafva vittnesbörd, att allt Guds ord vittnar med oss, derför beder jag i all ödmjukhet, att hvar och en gifver akt på tidens tecken; ty det sker icke något nytt under solen, utan bibelns ord stå fasta, för alla tider —

Jag önskar och beder att Guds rika välsignelse flödar i och öfver alla som tro i Jesu namn amen!

Upsala den 18 December 1844.

Eric Jansson.

Tre dagar efter varningens mottagande var Erik Jansson redo att uppträda som förut. Den 19 December var han jämte Olof Olsson i Kingsta instämd inför Norrala häradsrätt i Mo Myskje för edsöresbrott med anledning af uppträdet på samlingen i Lynäs den 28 Oktober efter bokbränningen, men det var honom ej möjligt att på så kort tid hinna dit från Upsala, utan först den 21 anlände han till Söderala och inqvarterade sig i Lynäs[1], der han höll samling samma dag. Följande dag fortsattes dermed, men redan i början afbröts sammanträdet af länsmannen, som fått veta, att Erik Jansson befann sig på orten och fortsatte med sin verksamhet. Äfven denna gång gjorde anhängarne ett våldsamt motstånd, dertill uppmanade af sin mästare. Ett stort tumult uppstod, hvarvid länsmannen och hans medhjelpare måste med våld föra ut de innevarande, såväl män som qvinnor, och många blefvo mer eller mindre skadade och fingo sina kläder sönderrifna. Erik Janssons hustru, som äfven var närvarande, blef under striden så illa slagen, att hon blef liggande sanslös. Erik Jansson sjelf hade gömt sig i ett angränsande rum, och greps till sist, sedan dörren blifvit inslagen[2]. — Han affördes åter till Gefle, hvarest han i häktet qvarhölls till den 18 April.

Uti de socknar, der Erik-Jansismen vunnit utbredning, var tillståndet mer eller mindre oroande. Samlingarne höllos regelbundet på samma tid som den offentliga gudstjensten, som numera af Erik-Jansarne aldrig besöktes. På grund af att de ej ville läsa syndabekännelsen, hade de blifvit uteslutna från nattvarden, som enligt kyrkolagen ej får utdelas utan föregående skrif-

[1] Han uppträdde på denna resa som "herreman"; for med gästgifvareskjuts och var klädd i vargskinnspels. G. L. T. 1844 n:o 102.

[2] Norrala Domböcker 1845, 25 April.

termål och aflösning, hvarför de ock ansågo sig uteslutna ur kyrkans gemenskap, ehuru det ej var dem förelagdt annat vilkor än att några gånger infinna sig vid den allmänna gudstjensten samt läsa syndabekännelsen. På flere ställen, såsom i Söderala och Ofvanåker, hotade de att med våld framtränga till nattvardsbordet[1], men afhöllos derifrån, äfvensom från att sjelfva utdela sacramentet, af fruktan för verldsligt straff, helst som landshöfdinge-embetet i Gefle hade utfärdat kungörelse, att om någon fortfor att oaktadt erhållen varning störa lugn och samvetsfrid, han af kronobetjeningen skulle gripas och förhör undergå. Denna kungörelse hade likväl på det hela taget ringa verkan, och oaktadt en och annan inställdes till kansliförhör, fortgingo samlingarne tämligen ostördt, hvarför från många håll yrkades på strängare åtgärder. På kringresande predikanter, som under mästarens frånvaro ersatte honom, fanns heller ingen brist. Öfverallt hördes klagan öfver förargelseväckande uppträden inom församlingarne, och oenigheter och tvister uppstodo mellan makar, mellan föräldrar och barn, husbönder och tjänare.

I Forssa anställdes en tredje bokbrasa tidigt på morgonen den 7 December på en udde i Långsjön, nära Stenbo. Jon Olssons i Stenbo båda söner, Jonas och Anders, drängen Mårten Mårtensson i Åkre samt pappersmakaregesällen Jonas Nylund[2] stodo i spetsen för företaget. Efter bålets påtändande upptog Nylund följande af Erik Jansson författade verser, som af de församlade afsjöngos:

Jag prisar nu din stora kraft,
Att otrosskaran gifver tapt,
Och mången lifvet finner.

---

[1] Från Söderala omtalas följande händelse: en qvinna, som blifvit nekad sacramentets bruk, yttrade, att hon ändå ernade gå till nattvarden, och tillade: "vill djefvulen gå förbi mig, så får han väl det".

[2] Genom misstag kallas han i flere uppgifter för Nyholm, så t. ex. i G. L. T.

Dock är den stora hopen stor,
Som hellre satans lärdom tror,
Och ljufligt för den brinner.

Ack lyd godt råd, du Jesu brud!
Ikläd dig härlighetens skrud,
Som finns i Jesu lära.
Ty här du ser Guds stora nåd,
Som för dig bort från öfverdåd
Till att din lifs-Gud ära.

Derefter uppläste Nylund Ap. Gern. 19: 1—19. Denna gång blef dock akten störd af tillskyndande personer, som ur elden ryckte en del af böckerna, deribland ett exemplar af 1734 års lag, samt öfverlemnade dem till länsmannen, som ankom strax efter brandens slut. — Rättegång anställdes, och 22 personer blefvo dömda att böta hvardera 16 Rdr 32 sk. B:co. De anklagade inlemnade vidlyftiga försvarsskrifter, hvari de enhälligt betygade och sökte bevisa, att de brända böckerna voro skadliga[1]; man behöfde blott "en Gud och en bok". De ursäktade sig äfven med, att de psalmböcker, som blifvit brända, blott voro den gamla psalmboken, som blifvit aflyst till bruk; visserligen erkändes, att de evangelier och epistlar, som funnos i samma band, voro Guds rena ord, men de ansågo sig likväl hafva handlat rätt, alldenstund vid detta "rena ordet" voro fogade psalmer och böner, som voro falskhet[2].

Från Österunda, Bollnäs, Ofvanåker och Delsbo inkommo till myndigheterna upprepade klagomål öfver Erik-Jansarnes framfart. Uti den förstnämda socknen hade de till ledare fått en forssabonde, Olof Jonsson i Stenbo, som af Erik Jansson köpt andel i Klockaregården. Uti Bollnäs och Ofvanåker gjorde presterskapet upprepade försök att förmå de förvillade att återgå till församlingen,

---

[1] Erik Jansson hade upprepade gånger utlofvat, att hans katekes och psalmbok snart skulle utkomma, hvarför ock anhängarne på många ställen vägrade sända sina barn i skolan.

[2] F. D. 1845, 13 o. 24 Febr. H. V. 1845, n:o 13.

men blefvo bestämdt afvisade, oftast med trotsiga och hånfulla ord. I Ofvanåker hade en insamling blifvit satt i gång för att friköpa profeten, emedan man trodde, att myndigheterna kunde mutas med penningar[1]. Från Bollnäs började läran predikas i finnbygderna, hvilket väckte bekymmer, alldenstund finnarne voro de råaste och okunnigaste bland befolkningen, och aflägsenheten var ett hinder för att kraftigt motarbeta den andliga epidemien. En qvinna, som förut tillhört den s. k. bättre klassen, hade nämligen sträckt sitt proselytmakeri till dessa aflägsna bygder[2].

Föga bättre var tillståndet i Alfta, der en bonde, Per Andersson i Tofsäter, Forssa, reste omkring som predikant, hvarför han äfven blef anhållen och förpassad till länshäktet i Gefle, der han undfick varning, hvarefter han ställdes på fri fot[3]. Dessutom inträffade på de katechismiförhör, som af församlingens komminister höllos på skilda ställen, flere stormiga uppträden, och vid ett af dem, i Grängsbo den 25 och 26 November, afsade sig tre personer, husmännen Olof Ersson och Per Alander samt torparen Per Nilsson, högtidligen den lutherska läran. Då de ej kunde förmås att återkalla sitt beslut, blefvo de inkallade till varning inför domkapitlet den 26 Mars 1845, der de till en början envist vidhöllo sin mening, förebärande att de antogo den Heliga Skrift, Augsburgiska Bekännelsen och Upsala Mötes Beslut; Luthers skrifter ville de ej läsa för hans många falska meningars skull. Domkapitlet beslöt då, att de tre männen skulle qvarstanna i staden för att genom samtal med domkapitlets medlemmar vinna insigt i och upplysning om den lutherska bekännelsens hufvudläror. Det visade sig ock, att detta förfaringssätt medförde önskadt resultat, ty vid förnyadt förhör några dagar derefter förklarade de sam-

[1] U. H. Ofvanåker 1845.

[2] U. H. Bollnäs 1844.

[3] Per Andersson bosatte sig derefter i Torstuna, hvarest han fortsatte med sin verksamhet.

stämmigt, att deras beslut att skilja sig från kyrkan berodde på ett missförstånd; — de erkände nu öppet syndens förhandenvaro äfven hos den pånyttfödda menniskan. Efter denna deras bekännelse blefvo de af erkebiskopen med faderliga förmaningar hemförlofvade[1].

De kraftigaste ledarna funnos dock i Söderala, der de båda bröderna Jonas och Olof Olsson, båda begåfvade och inflytelserika män, hade sin hemvist. Dagen efter bokbränningen i Lynäs infunno de sig jämte några meningsfränder hos kyrkoherden, kontraktsprosten Scherdin, och anmälde sig att begå nattvarden söndagen derpå, men förklarade, att de på inga villkor kunde läsa syndabekännelsen. Efter ett långt samtal fann ändtligen Jonas Olsson på den utvägen, att de kunde läsa den med tanke på de synder de begått före sin omvändelse, och då de öfrige efter någon tvekan instämde häri, fingo de alla tillstånd af prosten, som ännu ingenting visste om bokbränningen, att framträda till Herrans bord. Följande dag hölls emellertid husförhör uti Lynäs, hvarest rådde stor upphetsning och förargelse med anledning af uppträdena derstädes. Många hade antecknat sig att begå nattvarden, men förklarade bestämdt, att de ej kunde göra detta tillsammans med bokbrännarne, hvarför prosten fann sig föranlåten att förbjuda dessa senare att deltaga.

Med anledning af inkomna embetsberättelser hade emellertid domkapitlet inkallat bröderna Olsson till förhör den 11 December 1844. De reste derför från orten och begåfvo sig först till Stockholm för att få företräde hos konungen, der de hoppades på det stöd och medhåll, som Erik Jansson påstått att hans lära fått. Med betydligt svikna förhoppningar återvände de derifrån till Upsala. Före det offentliga förhöret hade en medlem af domkapitlet, teologie adjunkten Thure Annerstedt, flere samtal med dem, hvarvid de uppträdde ytterst försiktigt och hofsamt, förklarade att de aldrig "utan rysning" afhört

[1] U. H. Alfta 1844. U. P. 1845; 26 och 28 Mars.

de förbannelser, som af Erik Jansson uttalades öfver afledne och lefvande församlingslärare, samt att de sjelfva aldrig vågat uttala några dylika; att de väl öfvervarit bokbränningar, men ej deltagit deri eller uppmuntrat dertill, utan hade ännu kvar sina böcker; att de hade hemliga brister, som gjorde benämningen syndare på dem tillämplig, hvarför ock syndabekännelsen är tjänlig och nödig. Till sist afslutades samtalen med löftet: "vi lofve att icke fara omkring och sammankalla till andaktsöfningar, men om grannar, vänner eller fränder hos oss gästa, så vilja vi derigenom icke vara hindrade att medelst bön och sång samt bibelns läsning och förklaring söka uppbygga oss och dem som med oss äro; likaså om vi skola gästa hos någon annan; dock utlofva vi att icke göra detta under den allmänna gudstjänsten."

Vid förhöret ådagalade de samma försiktighet samt inlemnade två skriftliga anföranden, hvari de uti det ena klagade öfver, att de af prosten Scherdin blifvit uteslutna från nattvarden utan att han vidtagit föregående i lag föreskrifna varningsgrader: "han hade endast med hårda ord och tillvitelser mot dem utfarit, så att äfven deras vedersakare tyckt det gått för långt." Det andra anförandet innehöll en kort framställning af de omtvistade punkterna i deras troslära och var hållen i alltigenom medgörlig ton[1]. Domkapitlet resolverade, att brö-

[1] T. ex.: "Beträffande frågan om syndfrihet eller den pånyttfödde i förening med Jesus stående, menniskans förmåga att icke göra synd, så ehuru vi enligt Guds ord tro, att den verkligen är en Kristi lem (Rom. 12: 4—5, 1 Kor. 6: 15, Eph. 5: 30) och den Helige Andes tempel (1 Kor. 3: 17—19) i hvilket Fadren och Sonen bo (Joh. 14: 23, Rom. 8: 9) samt den således är inympad i vinträdet Kristo (Joh. 15: 5) och med Fadren och Sonen, liksom de inbördes, på det närmaste förenad (Joh. 17: 21, 23, 26) äfven enligt ordalydelsen i 1 Joh. 3: 9 icke gör synd; förneka vi likväl ingalunda, att en sådan rättfärdiggjord och pånyttfödd menniska har brister och ofullkomligheter, hvilka genom en daglig förnyelse och förvandling (Job. 29: 20, 2 Kor. 4: 16, Eph. 4: 23, Kol. 3: 10, Rom. 12: 2) måste allt mer förminskas och i den mån de, genom upplysning af den Heliga Anda vid betraktande af Guds ord blifva för den pånyttfödde kände och uppenbare, böra ock medelst Kristi kraft i den

derna Olsson, hvilka förklarat sig till alla delar öfverensstämma med Augsburgiska Bekännelsens 21 thetiska artiklar samt Upsala Mötes Beslut af år 1593 och lika med evangeliskt-lutherska kyrkan förkasta de missbruk, hvaremot bekännelsens öfriga antithetiska artiklar äro riktade, på grund af sin särskildt afgifna skriftliga bekännelse, som ej kunde anses stridande mot salighetens grund och medel, ej kunde anses hafva brutit mot 4:de § af Kungl. Stadgan af den 20 Mars 1735, hvarför den varningsgrad, för hvars erhållande de voro instämda, ej kunde på dem tillämpas eller komma i fråga. Dock meddelade dem ordföranden en allvarlig och kärleksfull förmaning att för framtiden taga sig tillvara för att åstadkomma splittring inom församlingen, utan i stället vara all mensklig ordning undergifna för Herrans skull. — Bröderna Olsson inlemnade derefter en skriftlig anhållan för sig och sina meningsfränder inom Söderala att genom domkapitlets åtgärd blifva till nattvardens åtnjutande återställda och erhöllo det svaret, att domkapitlet, som ej kunde gilla deras påstående, att prosten Scherdin ej iakttagit behöriga varningsgrader, skulle derom gifva besked, sedan prosten Scherdin blifvit i saken hörd [1].

---

pånyttföddes hjärta kunna öfvervinnas. Om orden "syndfri eller syndlös" således skola i afseende å någon dödlig, om än pånyttfödd och i Gud lefvande menniskas helgelse användas, måste de, i öfverensstämmelse med nyss anförda språk förklaras, så att orden icke tagas i samma ovillkorliga och absoluta mening, som då de användas om Gud, inför hvars ansikte icke ens Hans helige englar äro rene; hvadan är klart att än mindre någon sådan fullkomlig renhet kan tillskrifvas en i synd aflad och född menniska om hon betraktas i och för sig sjelf. Hennes egna jag, eller "köttet" i biblisk mening, är och förblifver syndfullt; men sedan den gamla menniskan är korsfäst och begrafven med Kristo, på det att syndakroppen skall om intet varda och hon icke derefter skall tjena synden, helst den som döder är, är rättfärdigad från synden etc. (se hela 6:te Kap. af Pauli bref till Rom.); så måste en sådan pånyttfödd menniska icke låta synden vidare vara väldig i sin dödliga lekamen, utan hon blifva fri ifrån synden och helig på det sätt, att hon med aposteln kan säga: "Jag lefver, dock icke nu jag, utan Kristus lefver i mig".

[1] U. E. 1844, 11 Dec.

Det visade sig likväl mycket snart, att de afgifna löftena och trosbekännelserna hade intet att betyda. Redan den 3 Januari blef Jonas Olsson inför landshöfdingeembetet i Gefle varnad för att han den 29 December hållit olollig sammankomst i Ina i närvaro af 17 personer[1]. — Alldenstund domkapitlet hade resolverat, att bröderna Olssons begäran för sig och sina meningsfränder att få begå nattvarden skulle bero på pastors ompröfning, huruvida de vidhöllo den afgifna bekännelsen och i öfrigt i lära och lefverne tedde sig så, att de kunde anses värdiga att komma i åtnjutande af sacramentet, hade prosten Scherdin satt som villkor, att de skulle besöka den allmänna gudstjänsten och med botfärdigt hjärta läsa syndabekännelsen. Detta ville Erik-Jansarne ej gå in på, utan gjorde i stället nattvardsgång som villkor för kyrkobesöket. — För att förmå dem att gifva med sig höllos derför två kyrkoråd, den 26 Januari och den 9 Mars. På det första hade 45 personer af båda könen infunnit sig, bland dem Olof Olsson, som å de andras vägnar förde ordet. På tillfrågan om orsaken till deras uteblifvande från den allmänna gudstjänsten, framlade han en skrift, full af hätska och osanna utfall mot församlingens båda prester, som endast med hårda och förkättrande ord skulle hafva utfarit mot Erik Jansson och hans anhängare, "oaktadt de ej samtalat med en enda af dem", och derföre vore orsaken till deras uteblifvande. Detta beteende hade till följd, att "presterskapet hade själf lagt första och största grunden till de mot all lag och rätt stridande olagliga häktningar samt grufveliga våldsamheter och förstörelser, som å oss och våra gårdar och hus tid efter annan blifvit föröfvade, hvarvid menniskolif ofta varit i fråga". — Då ordföranden uppläste berättelse öfver det samtal, som bröderna Olsson haft med adjunkten Annerstedt och påpekade de försäkringar och löften de vid det tillfället afgifvit, svarade Olof Olsson helt frankt, att allt detta endera berodde på missuppfattning, eller ock var det af

[1] Gefle Slottsarkivs prot. 1845.

domkapitlet tillagdt. Om de fingo gå till nattvarden, icke annars, ville de afstå från sina samlingar under gudstjänsten, och detta löfte hade de afgifvit inför domkapitlet. Till det senare kyrkorådet hade tio personer infunnit sig. Deras talan fördes af Jonas Olsson och ungefär samma svar afgåfvos som vid det förra sammanträdet [1]. Protokollen sändes till domkapitlet, och bröderna Olsson blefvo för andra gången dit inkallade, den 18 Juni 1845. Denna gång afkastade de helt och hållet masken och uti en längre skrift, som onekligen är uppsatt med en viss talang, yttrade de sig fullkomligt uti Erik Janssons anda och sökte på alla ställen på bibelordet stöda sina åsikter. Äfven sade de sig ej vilja afstå från sina samlingar under gudstjensten, "emedan Guds ord bjuder, att vi skola hålla på i tid och otid att läsa Guds ord, straffa, truga och förmana, det blir då icke tid dermed upphöra under den offentliga gudstjänsten" [2]. — Samma dag hade äfven för varnings erhållande tolf personer inställt sig från Torstuna [3], Bollnäs, Delsbo och Alfta; bland dem befann sig den förut nämde pappersmakaregesällen Nylund, som redan förut varit inkallad inför landshöfdinge-embetet i Gefle, emedan han i Delsbo hållit en samling, hvarvid han sagt, att presterna ej dugde till något annat än "kastas på dynghögen", hvilket föranledde undersökning vid häradsrätten i Delsbo, den 27 April. Nylund erkände dervid, att han fällt ifrågavarande yttrande och sade sig kunna vidblifva detsamma, stödjande sig på Matth. 5: 19: "I ären jordens salt", o. s. v. — Häradsrätten ansåg Nylund ej kunna ställas till ansvar, hvarför han blef ur häktet frigifven. I häktet predikade han ofta, åhörarne stodo utanför, utan att kunna se honom [4]. — Inför domkapitlet erhöll han särskild förmaning på grund af Just. Kansl. Embetets särskildt om honom gjorda, uppå

[1] Söderala Kyrkoråds prot. 1845.

[2] U. P. 1845 18 Juni.

[3] Per Andersson i Tofsäter, som numera der var bosatt.

[4] H. V. 1845 n:o 19.

vederbörande pastors embetsberättelse grundade anmälan, det Nylund skulle uti smädelser mot det lutherska presterskapet utfarit och öppet förklarat sig icke vilja afstå från att uppvigla menigheten till affall. Alla tillrättavisningar bemöttes med trots och tillbakavisades med en svada af bibelspråk, hvarför han hänvisades till behjärtande af den varning han med de andra erhållit[1]. — Tvenne af de inkallade hade ej iakttagit inställelse, utan fingo mottaga varningen vid ett senare sammanträde: en af dem var den äfven förut nämde Olof Jonsson i Stenbo, som bosatt sig i Österunda. På en samling derstädes, annandag pingst, hade en större hop folk samlat sig från Österunda, Nysätra och Torstuna, hvarvid ett våldsamt slagsmål uppstått, och Erik-Jansarne, såväl män som qvinnor, blefvo genompryglade[2]. — Komministern Risberg, som fortfarande visat sig hysa sympatier för läseriet inom Österunda, blef af domkapitlet missiverad till tjänstgöring på annat håll[3].

Redan strax efter sitt häktande hade Erik Jansson i en till Konungens Befallningshafvande ställd skrift anhållit att varda ställd på fri fot och klagade öfver att han för tredje gången blifvit "förd i tvång och häktelse, som Jesus säger skall ske den som han sänder för att tala Guds ord, till lifs åt dem som tro och till döds åt dem som icke tro", — ehuru han ännu aldrig blifvit med Guds ord eller bibeln vederlagd eller ens varnad, som kyrkolagen påbjuder[4]. Hans begäran lemnades utan afseende, hvarför han besvärade sig hos hofrätten, som verkligen genom utslag den 17 Mars förklarade, att de mot Erik Jansson förekomna angifvelserna ej vore af den art, att han kunde i häktet qvarhållas, och blef han med fångtransport den 23 April afförd till Forssa. — Utslaget väckte i Helsingland stort missnöje och blef skarpt klandradt, emedan man befarade att våldsamma oroligheter inom kort skulle utbryta. Bland pro-

[1] U. P. 1845, 18 Juni.
[2] U. H. Österunda 1845.
[3] U. E. 1845, 10 Sept.
[4] Gefle Slottsarkivs prot. 1845, 7 Jan.

fetens trosbekännare rådde deremot jubel, och frigifvandet ansägs som ett ovedersägligt bevis på hans gudasändande. "Hvad göres oss mera vittnesbörd behof?" — sade en af hans ifrigaste anhängare vid underrättelsen att "Frälsaren på Stenbo" åter var hemma. Stor förbittring hade bland dem rådt mot både andliga och verldsliga myndigheter, och det berättades, att de i sina böner anropat Gud, att konungens lifsdagar ej skulle blifva många, utan att de skulle få en konung, som gjorde mera rättvisa åt deras satser[1].

I Forssa vistades Erik Jansson i all trygghet och inga hinder mötte, då han åter höll upprepade samlingar för allt större skaror, som ankommo för att höra "en ropandes röst i öknen"[2]. — Äfven hade han tagit sig för att inviga och utsända prester eller apostlar; ett ögonvittne, som bevistat ett dylikt möte på pingstdagen i Stenbo, berättar derom: sedan en ung man hållit ett föredrag, stod Erik Jansson sjelf upp och omtalade för församlingen, att den ifrågavarande brodren hade "fått andan och det icke efter mått" (Joh. 3: 34), hvarför lärareembetet i församlingen ej borde honom förvägras. Derpå lade han sina händer på honom och bad: "O, du våra fäders Gud, jag tackar dig att du hafver hört mig alltid, så vet jag ock, att du hörer mig alltid; men för folkets skull, som häromkring står, säger jag det, på det de tro skola, att du mig sändt hafver (Joh. 11: 41, 42). Ack, nedgjut din Andas nåd öfver denna min embetsbroder, såsom öfver dina apostlar på första pingstdagen! — — — Frid vare dig! Tag den Heliga Anda: hvilken du förläter synderna, dem förlåtas de, och hvilken du behåller dem, dem äro de behållne (Joh. 20: 22, 23). Ja, jag gifver dig himmelrikets nycklar: allt det du binder på jor-

[1] G. L. T. 1845, n:o 31, 33. H. V. 1845, n:o 14. N. P. 1845, n:o 30.

[2] De uppgifter som läsas i Cornelius: "Svenska kyrkans historia efter reformationen" och Svenskt Biografiskt Lexikon, att han i Forssa förhöll sig "i stillhet" eller "i fullkomlig stillhet", äro således ej korrekta.

den, det skall vara bundet i himmelen, och allt det du löser på jorden, det skall vara löst i himmelen" (Matth. 16: 19). Efter välsignelsens läsande afsjöng folket Tackom och lofvom Herran! Hallelujah![1]

Till en annan person, som af Erik-Jansarne blifvit kringvärfd och med lock och hot förgäfves kunde förmås att ansluta sig till dem, utropade Erik Jansson: "mig är gifven all makt i himmelen och på jorden! Om jag ville, skulle du genast falla död för mina fötter och fara till helvetet"[2].

Allt större blef tillslutningen, och uti Forssa befarades allmänt, att allvarsamma oroligheter skulle bli följden af myndigheternas slappa hållning, ty förbittringen bland motståndarne växte alltjämt. Det väntade utbrottet kom äfven till stånd midsommardagen. I Stenbo hölls då en samling, besökt af flere hundra personer, deribland äfven åtskilliga från Dalarne. Erik Jansson satt på förstugubron och hade nyss börjat sin predikan med en uppmuntran till församlingen att vara vid godt mod, — erkebiskopen och flere högt uppsatta personer hade nämligen, sade han, gått öfver till hans lärosatser såsom sanna och rätta, så att intet åtal var att befara från det hållet; — då föredraget plötsligt afbröts af länsmannen, åtföljd af circa aderton handfasta karlar. Erik Jansson försvann dervid helt hastigt in i boningshuset, och då länsmannen ville följa efter honom, blef han fattad i kragen af gårdens egare, Jon Jonsson, som försökte nedkasta honom från förstugubron. Under det våldsamma tumult, som dervid uppstod, flydde Erik Jansson till skogs. Dagen derpå återkom länsmannen, åtföljd af prosten och en stor mängd folk och uppmanade de församlade att åtskiljas. De bådo då om tillstånd att förrätta morgon-

[1] E. J. sid. 63—64. Bland de personer, som på så sätt undfingo presterbete, voro bröderna Olsson, pappersmästaren Lundqvist, Jon Jonsson i Hamre, Olof Jonsson i Stenbo, pappersmakaregesällen Nylund, m. fl.

[2] H. V. 1845, n:o 28—29.

bön, hvilket beviljades, med villkor att de skulle vara borta, när länsmannen återkom. Efter två timmar kom han tillbaka och fann dem ännu församlade. Han uppmanade dem återigen att åtskiljas, hvarefter han aflägsnade sig, och ett ursinnigt slagsmål uppstod, hvarvid knifvarne voro framme, och dörrar, fönster och husgeråd sönderslogos[1]. (Ett tragikomiskt intermezzo inträffade derigenom att Erik Janssons hustru, som för att undgå misshandel flytt till fähuset, försökte, sedan hon äfven der blef förföljd, att genom luckan i golfvet kasta sig ned till den derunder varande gödselhögen, men olyckan ville, att hon med kläderna fastnade i luckan och blef hängande. Några pojkar, som observerat detta, beväpnade sig med ris och genompryglade henne grundligt[2].)

Erik Jansson själf kunde ej återfinnas; enligt det gängse ryktet var han gömd på fäbodvallarne; andra trodde sig veta, att han afvikit från orten i qvinnokläder.

Emellertid kunde dessa störande uppträden ej få passera oanmärkt, utan Kungl. Maj:t anbefallde genom justitiekanslern, att laga undersökning skulle ske och åtal väckas mot upphofsmannen. Vid det utlysta tinget vid Sanna gästgifvaregård uti Tuna socken den 21 Juli kunde Erik Jansson dock ej anträffas, hvarför offentlig efterlysning utfärdades. — Äfven fick domkapitlet uppmaning att föranstalta biskopsvisitation uti Söderala, Alfta, Ofvanåkers, Voxna[3], Bollnäs, Delsbo och Forssa socknar. Domkapitlet ansåg likväl denna åtgärd för det närvarande vara mindre lämplig, och ville först afvakta resultatet af regeringens åtgärder[4].

Med bröderna Olsson hölls deremot ransakning i Söderala den 21 Augusti, hvarvid de bötfälldes för olofliga sammankomster. Redan på hemvägen från Upsala

[1] F. D. 1845.

[2] H. V. 1845, n:o 26.

[3] I Voxna, äfvensom uti Arbrå hade Erik-Jansismen vunnit spridda anhängare. Desslikes i Gefle.

[4] U. E. 1845, 25 Aug.

hade Olof Olsson hållit dylika uti Österunda (i slutet af Juni). Derefter begaf han sig till Delsbo, hvarest han uti Källerängs och Oppsjö byar fortsatte dermed några dagar, tills han hindrades af en mängd folk, som utan att tillfoga honom något ondt afbröto samlingen under förklaring, att derest han icke genast afreste, skulle strängare åtgärder vidtagas. Olof Olsson fann då för godt begifva sig hem, och folksamlingen skingrade sig utan att några oordningar uppstodo[1].

Det allt starkare motståndet började omsider att för Erik-Jansarne blifva allt för besvärligt, och de många profetiorna om lärans hastiga utbredande syntes ej heller vilja besannas[2], utan i stället förestod enligt lagen landsförvisning som straff för upprepadt proselytmakeri. Sektens ledare och hufvudmän sågo sig derför nödsakade att vidtaga andra åtgärder för bibehållande af sin ställning.

Sedan år 1840 hade mindre stränga lagar trädt i kraft angående emigrationen, och den s. k. Amerikafebern hade till följd deraf börjat att sprida sig bland Sveriges folk. Beslut fattades fördenskull att öfverflytta hela verksamheten till den nya verlden, eller för att använda deras egna ord: "att vända sig till hedningarne, alldenstund fäderneslandets innebyggare ej ville annamma och tro sanningen". För att i det främmande landet vidtaga nödiga förberedande åtgärder, afreste Olof Olsson i Kingsta med hustru och två barn jämte ett par andra personer till Amerika den 12 September 1845, efter att hafva på auktion förvandlat sin egendom i penningar. Såväl han som de öfriga ledarne och äfven Erik Jansson själf, hvars vistelseort för trosfränderna säkerligen ej var okänd, tröttnade ej att med de ljusaste färger utmåla framtiden

---

[1] G. L. T. 1845, n:o 59.

[2] En gängse profetia bland dem var, att hela landet inom två år skulle vara omvändt, och de som hade stått emot, voro då förgjorda. — I sammanhang härmed må nämnas, att på sommaren 1845 hette det, att det ej skulle regna på tre år och sex månader till följd af profetens bön till Gud. — Då regn föll i Juli månad, sades, att profeten af medlidande genom en ny bön betog den förras verkan.

i det förlofvade landet, der man skulle "få äta fikon, hvetebröd och fläsk, ty svin finnas der i sådant öfverflöd, att man blott behöfver skjuta, slakta och äta". Ej heller var det någon fara med språket, ty vid framkomsten skulle det varda dem gifvet att tala med tungomål; — hedningarne skulle åt dem uppföra murar och städer [1].

Den 29 September inlemnades till domhafvanden en skrift från Erik Jansson, hvari han anhåller, att stämning måtte å honom utfärdas [2], hvilket ock skedde till den 11 Oktober vid Forssa häradsrätt, då Erik Jansson infann sig för att stå till svars för sitt yttrande i Hamre den 3 November året förut. — Sitt föregående uteblifvande ursäktade han med, att stämningen ej kunnat anträffa honom, enär han på grund af illvilliga menniskors förföljelser måst afvika från hemorten och hade gjort en resa till Vestmanland i enskilda angelägenheter. — De vittnen, som han vid rättegången anhöll att få åberopa, förklarades af häradsrätten jäfviga att vittna, alldenstund de såsom Erik-Jansister ej kunde anses hafva en rätt uppfattning af edens vigt och betydelse. Deremot bifölls ej kronoåklagarens och konsistorieombudets (prosten L. Landgren) yrkanden, att den anklagade skulle träda i häkte, alldenstund han ej blott utspridt villomeningar utan äfven brutit mot 1842 års Kongl. Förordning om folkundervisningen, genom att en del barn undandragits läsningen af Luthers katekes. Målet uppsköts till den 30 Oktober för vidare utredning och hänvisades sagda dag till häradsrätten i Delsbo för undersökning af tilldragelserna vid samlingarna i Källeräng den 6 och 7 November föregående år [3]. Den 18 November hölls fördenskull urtima ting i Delsbo. Vid ransakningens början (den varade från kl. 11 f. m. till kl. 1 på natten med blott en half timmes afbrott) sökte Erik Jansson

[1] Tidning för Falu län och stad 1845, n:o 6. E. J. sid. 187.

[2] Efter beslutet om utvandring var landsförvisningsstraffet ej längre något som behöfde undvikas.

[3] F. D. 1845, 11 och 30 Okt.

att uti ett skriftligt anförande på allt sätt nedsvärta prosten Landgren, emedan denne skulle hafva uppträdt ytterst brutalt [1], men tillstädesvarande vittnen intygade det osanna häruti. Under hela rättegången ådagalade han för öfrigt en stor trotsighet och sökte i allmänhet genom sina svar slingra sig undan de förelagda frågorna. Mest graverande var det i prosten Landgrens embetsberättelse intagna förhållandet till Carin Ersdotter i Nyåker, hvilket allt Erik Jansson påstod vara ren dikt, något som likväl på det bestämdaste förnekades af henne själf. (Hon var personligen närvarande.) Han ändrade derefter sina uppgifter på så sätt, att han erkände sig hafva gjort henne ett otuktigt anbud, men blott för att pröfva hennes dygd. — Vid ransakningens slut förklarades Erik Jansson genom nämdens enhälliga öfverröstning emot domaren skyldig att träda i häkte och afföredes med fångtransport dagen derpå [2]. Men då transpor-

[1] T. ex.: "Då jag vid det ifrågavarande tillfället uti bonden Olof Olofssons hus i Källeräng för vänner och bekanta läste uti bibeln (6:te Cap. 2:dra Chrönike-Boken) utan att vidare förklara eller utlägga det lästa, inkom der vice Kontraktsprosten Magister Landgren med sina vänner och följeslagare, nämligen en länsman, några nämdemän och åtskilliga stojande personer af bägge könen, bland hvilka synnerligast utmärkte sig en qvinna med utslaget hår, den der vid ifrågavarande tillfälle med ord och gerningar var vice Kontraktsprostens mest utmärkta biträde. Såsom vanligt, fann Herr Prosten äfven vid detta tillfället med sitt embetes värdighet förenligt att börja med häftighet och oqväden, yttrande högt att de der på stället församlade vore tjufvar och skälmar, för hvilka oqväden jag, såsom varande bland sällskapet, nu, och i anledning af hvad som sedermera tilldragit sig, bör yrka och fortfarande yrkar ansvar å denne prestman. I stället att såsom rättast torde varit, låta Prosten och hela det bullrande sällskapet, som sålunda störde hus- och hemfriden, på behändigt sätt veta, att de icke hade husbondemakt der på stället, voro jag och mina vänner nog beskedliga att visa våra betyg om våra personer. Icke desto mindre påstod Prosten, att vi reste omkring såsom bedragare och tjufvar. Derjämte kom han fram till mig, sade att jag horat, sökte i sin stolthet förolämpa mig med yttrandet: du stackars mygg kan icke förstå bibeln." o. s. v.

[2] Till Gefle länshäkte för att ytterligare förhör undergå vid Norrala och Alfta tingslag. — Efter utslagets afkunnande tackade Erik Jansson först Gud för hvad som vederfarits honom och uttryckte derefter

ten var vid Lynäsvägen i Söderala, framrusade fyra karlar och afskuro tömmarne med knif och höllo fångföraren, medan de befriade fången, den 21 November. Ett rykte utspreds genast, att han blifvit mördad, och förmodligen var det för att få detta af myndigheterna trodt, som hans hustru inställde sig uti enkedrägt i Gefle för att göra efterfrågningar efter sin dödade man. Snart insågs ändock, att det hela var ett påfund för att lättare hålla profeten dold, och länsmannen fick besked om, att Erik Jansson ämnade uppträda på en samling i Söderala, hvarför han begaf sig dit för att gripa honom. Då de församlade sågo honom nalkas, öppnades ett fönster, och en karl hoppade ut och sprang af alla krafter derifrån. Länsmannen, som trodde denne vara Erik Jansson, satte efter honom, och härigenom bereddes profeten tillfälle att undkomma. — Efter denna tid synes han hafva haft sin hufvudsakliga vistelse i Dalarne, hvarifrån han gjorde påhelsningar uti Helsingland, vanligen förklädd i qvinnodrägt, med hatt och kappa. Det berättades äfven, att han låtit utbryta de två stora framtänderna, för att blifva mindre igenkänlig. Han uppmanade nu ifrigt till utvandring och biträddes dervid af sina "prester", som brukade jämföra hans nya uppträdande med Kristi uppståndelse. Kronobetjäningen gjorde ifriga spaningar, men förgäfves. Med säkerhet utröntes, att han under våren 1846 vistades i Mora samt gjorde flere besök i Alfta, senast strax efter påsk, men derifrån omedelbart begifvit sig till Norge, som han troligen förut under våren besökt[1].

I Dalarne hade nämligen sedan ett år tillbaka Erik-Jansismen vunnit ej ringa utbredning. Dalkarlar brukade mycket begifva sig till Helsingland för att söka arbete, och läseriet var derigenom redan förut spridt i åtskilliga socknar. Erik-Jansismens förste missionär synes hafva varit en skräddaregesäll från Mora, vid namn

under svordom sitt missnöje med domen, öfver hvilken han sade sig skola anföra besvär. (U. H. Bjuråker 1845).

[1] G. L. T. 1845, n:o 97, 101; 1846, n:o 17, 29. N. P. 156, n:o 54.

A. Blomberg, som efter att hafva blifvit korad till apostel med fanatisk ifver började i Mora utbreda sin lära. Han blef fördenskull inkallad till förhör inför församlingens kyrkoherde, hvarvid han öfveröste denne med otidigheter och förbannelser. För detta sitt beteende blef Blomberg afförd till länsfängelset i Falun, men då Svea hofrätt förklarade honom rubbad till sina sinnen, så att han ej kunde till något ansvar fällas, insattes han i stället på hospitalet i Upsala[1]. — Snart spridde sig läran uti de angränsande socknarne Lima och Malung; — äfven uti Falun funnos några anhängare. En flicka från Forssa, kallad jungfru Schön, besökte i början af år 1846 trosförvandterna uti Mora och Malung och medförde underrättelser och förhållningsordres från deras mästare. Malung besöktes dessutom åtskilliga gånger af andra missionärer från Helsingland, och en förmögen bondson, Lars Gabrielsson från Östra Fors' by, blef, sedan han erhållit nödig instruktion och utbildning, de dervarande lärjungarnes apostel. Uti sin omvändelseifver företog denne, åtföljd af en helsingedräng och en qvinna, en missionsresa till Norge, hvarifrån han dock snart återkom[2].

På våren 1846 utkom den af Erik Jansson utlofvade katekesen och psalmboken. Ett tryckeri uti Ina hade af sekten blifvit anlagdt, men det blef snart af myndigheterna taget i beslag, och boktryckaren, f. d. regementsväbeln C. G. Blombergsson, dömdes att böta 300 Rdr B:co, emedan han uraktlåtit att å de tryckta böckerna utsätta tryckningsort, namn och årtal. Hufvudinnehållet i katekesen, som är mycket oredig och osammanhängande, är tolkning på Erik-Jansarne och deras motståndare af berättelser och profetior i gamla testamentet. Psalmboken innehåller 63 psalmer och 12

[1] Vesterås Domk. prot. 1845, 9 April. N. P. 1846, n:o 57. Med Kungl. Majt:s tillstånd blef Blomberg sedermera från hospitalet uttagen af sin hustru. Båda reste till Amerika. (Tidning för Falu län och stad 1847, n:o 42.)

[2] Vesterås Domk. prot. 1846, Jan. Tidning för Falu län och stad 1846, n:o 6.

böner. Uti formelt afseende äro de förra ytterst bristfälliga, ehuru det omdöme, som om dem fälles i Svenskt Biografiskt lexikon, torde kunna anses för starkt[1]; ett par af bönerna äro t. o. m. jemförelsevis vackra. Fem psalmer (41—45) äro förklaringar öfver de fem kapitlen i Johannis första bref, och fjorton andra (46—59) förklaring öfver Esra och Nehemiæ bok. I allmänhet förekomma uti dem alla tämligen drastiska och till och med råa uttryck; föröfrigt äro de mer eller mindre långtrådiga, hvilket äfven författaren synes hafva befarat, då han afslutar en af dem (ps. 31: "En lärorik psalm för den trogna ungdomen") med följande strofer:

Amen. Jag slutar denna sång,
Han som den förra är för lång,
För dem som Gud ej känner;
Ty jag för dem ej skrifvit har,
Som till eldspina evigt far,
Och äro verldens vänner.

Amen. För er som tror Guds ord,
Och tillhör Christi fårahjord;
Jag dessa sånger skrifvit,
För dem som igenlefda är,
Och Jesu lära helst har kär:
Er har jag detta gifvit.

Dessutom trycktes ett par obetydligare alster: "En härlig beskrifning på menniskans tillvext, då hon enligt Joh. 15:de Cap. är helt inympad i det sanna vinträdet Christo" och "Några ord till Guds församling"; äfven dessa af Erik Jansson.

Emellertid anlände på våren ett bref från Olof Olsson i Kingsta, hvari han ifrigt uppmanade till utvandring; hans ord vunno öfverallt bifall, och ifvern att komma till det nya Kanaan blef synnerligen stor, helst som Erik

[1] "Aldrig har ett religionssamfund hållit tillgodo med en så långtrådig, oförskämd och vidrig sångbok; i det eländigaste versmakeri, som någon litteratur kan uppvisa, har man svårt att finna maken dertill."

Jansson från sina gömställen energiskt arbetat derför och redan stiftat en mängd lagar och förordningar för det nya samhället. Själf hade han i slutet af April med hustru, fyra barn och ett par andra personer afrest från Norge dit. — En mängd personer sålde derför på auktion sin egendom och reste med sina familjer till Gefle eller Stockholm för att därifrån utflytta till Amerika. Till och med de kläder, som ej till dagligt bruk begagnades, försåldes, ty profeten hade förordnat att därute skulle allesammans vara lika klädda. I afseende på de ekonomiska bestyren voro redan i analogi med Ap. Gern. 6: 3 sju män utsedda, som skulle emottaga alla penningar och förvalta den gemensamma kassan. En fullständig kommunism skulle genomföras, alla skulle lefva som i en familj, arbeta gemensamt, lemna förtjänsten till dessa sju personer och taga allt hvad de behöfde ur deras händer. Om någon afföll, blef han utesluten utan att få sina penningar tillbaka. Själf tog Erik Jansson vid sin afresa hand om en del af den gemensamma kassan.

I Gefle samlades efterhand stora hopar af Erik Jansare, och många störande uppträden blefvo följden deraf. Redan i Falun begingos våldsamheter mot åtskilliga familjer från Mora, som voro der på genomresa, så att polis måste tillkallas och patrullera hela natten. Uti Gefle blefvo en del inqvarterade i en lada, andra i en sjöbod på Islandsholmen. De senare blefvo mycket utsatta för stenkastning och annat okynne. — En mängd samlingar blefvo naturligtvis hållna, i synnerhet som trosförvandter redan förut funnos. Vanligtvis höllos de ej två gånger à rad på samma ställe, för att ej öfverraskas af myndigheterna. Tretton personer fingo derför mottaga varning af presterskapet, och då tre af dessa, styrmannen Åvall samt hustrurna Westman och Sandelius, ej läto det sig bekomma, blefvo de inkallade till domkapitlet i Upsala den 26 Augusti[1]. — Förut hade en person från Bä-

[1] Endast den sistnämnda infann sig. Åvall begaf sig på sjöresa,

linge, A. Rosenberg, emottagit varning för försök att derstädes utbreda Erik-Jansismen. Äfven från Arbrå voro en man och tre qvinnor inkallade. Dock anlände snart till domkapitlet underrättelse, att alla personerna i fråga återkallat sin villfarelse[1].

Med nio fartyg (från Gefle, Stockholm, Göteborg och Norge) begåfvo sig sektens medlemmer i väg[2]. Sjelfva liknade de sig vid "Israels barn, som lemnade Egypten. Egyptierna hade af Moses blifvit förgjorda i Röda Hafvet, men Sverige, detta djäfla näste, hvars presterskap med sin djäfla lärdom bedrager alla åhörare till helvetets fördömelse, skall af Guds profet och utskickade, Erik Jansson, genom Herranom förgöras med eld och svärd." — En gumma, som yttrade, när hon kom ombord: "nog vet vi hur vi ha det nu, men Gud vet, hur det blir härefter", ansågs så svag i tron, att hon sattes i land som ovärdig att medfölja till det förlofvade landet[3].

Redan på Östersjön fingo en del svår storm. De hade förut yttrat sin öfvertygelse, att de under resan aldrig skulle lida af sjösjuka, ur hvilken villfarelse de snart

och hustru Westman var af sjukdom förhindrad att inställa sig. Domkapitlet resolverade fördenskull några månader senare, att varningen för dem kunde uteblifva, enär deras förbrytelse inskränkt sig till att upplåta rum för samlingar som af sig sjelf upphört. (U. P. 1846, 26 Aug., 16 Dec.)

[1] U. P. 1846, 25 Febr., 21 Mars, 15 April, 20 Maj.

[2] Då ångfartyget Norrland i början af Oktober afgick från Söderhamn, medföljde en äldre qvinna, som berättade att hennes elfvaåriga dotter försvunnit, och hon hade starka misstankar, att hon blifvit lockad att medfölja till Amerika. Vid undersökning af ett fartyg, som just skulle afgå från Gefle, återfanns verkligen den saknade flickan, som berättade, att när en flock Erik-Jansare tågat förbi hennes hem, hade en af dem gripit henne och burit henne ett stycke, hvarefter hon tvingades att medfölja. Vid andra tillfällen blefvo ock några förlupna hustrur af sina män uppsökta och hindrade att medfölja. Äfven blefvo flere personer nekade att afresa, emedan de ej hade andra pass eller prestbetyg än sådana som blifvit utfärdade af deras profet, t. o. m. under diktade namn. (G. L. T. 1846, n:o 80.)

[3] N. P. 1846. G. L. T. 1846. n:o 80, 81.

blefvo tagna. Genom två fartygs förlisning omkommo många; ett tredje fartyg förliste äfven, men passagerarne räddades, dock med förlust af sin egendom. Då skeppet Wilhelmina uti September ankom till Newyork, hade 22 barn dött under resan. Inalles omkommo 170 personer[1]. Landshöfdingens i Gefleborgs Län Femårsberättelse för 1843—47 uppgifver antalet Erik-Jansare inom länet hafva varit omkring 1100, af hvilka 823 utvandrat. Enligt uppgifter till Kungl. Majt. från samtliga pastorsexpeditioner var det dock ej större än 913 (264 barn, 649 äldre). Af dessa hade 409 förut varit läsare. Från Dalarne emigrerade 99 personer (9 från Falun) och från Österunda ungefär lika många[2].

Sista skaran, 186 personer, afreste den 17 Oktober 1846 med skeppet Newyork från Gefle. Under de följande åren emigrerade enskilda personer, och i hela Sverige blef sekten så godt som alldeles utrensad, ty många af de qvarvarande återgingo till församlingen eller slöto sig till andra sekter. — Ännu i våra dagar lefver dock en och annan medlem, som under hela tiden behållit tron på Erik Jansson som "det af Gud sända stora ljuset". Så t. ex. den ett par gånger omtalade Mårten Mårtensson, med hvilken förf. samtalat, och som fortfarande vid sin höga ålder är lika varm anhängare af sin mästares lära.

Två af Erik-Jansarne, som i motsats mot profeten ogillade barndopet, begåfvo sig från Sverige till Danmark, der de slogo sig ned uti Wemmelöfs socken på Själland och uppsökte de der varande baptisterna[3]. Deras lära om syndfrihet vann bifall, och ett nytt samfund bildades derigenom att några personer läto för tredje gången döpa sig med det s. k. syndbefriande dopet. Den nya sekten kallade sig "de heliga brödernas församling" eller "det heliga brödrasamfundet". De antogo omdop som nödvändigt äfven för dem som förut undfått baptistdopet och

[1] Enl. Landh. i Gefle Femårsberättelse.

[2] Tidn. för Falu län o. stad 1846, n:o 27 o. 29.

[3] Dansk Kirketidende för 1847 (cit. i N. K. T.).

ville på intet vilkor kallas eller anses för baptister. Sekten vann en tid utbredning inom de angränsande socknarne. I November 1847 slogo de sig ned i Fredericia. De voro då cirka 40 personer.

Ehuru Erik-Jansismens senare öden ligga utom området för föreliggande arbete, meddelas dock för fullständighetens skull hufvuddragen deraf[1].

Erik Jansson själf och de första skarorna anlände till Newyork i Juni 1846. De begäfvo sig först till Oak Growe uti Illinois och därifrån till en trakt uti samma provins, fem engelska mil nordvest om staden Galva. Der inköptes af Förenta Staternas regering 40 acres land, och ett nybygge började anläggas, som efter profetens födelseort fick namnet Bishops Hill. Emigranterna kommo i hopar, så att när den kalla årstiden inträffade, funnos omkring 300 på platsen. Många hade qvarstannat i Newyork för att vid första lägenhet återvända till fädernehemmet, enär det visade sig, att de icke, som profeten hade försäkrat, förstodo det "amerikanska språket".

Den plats, som Erik-Jansarne utvalt, var sparsamt befolkad och särdeles bördig, men klimatet var ohelsosamt och gaf anledning till sjukdomar, som bortryckte många. Under sommaren bodde de i tält, men dessa kunde ej användas under den kallare årstiden, hvarföre de uppförde blockhus och gräfde jordkulor. Jordbruket bearbetades, åkerbruksredskap och husgeråd förfärdigades och baracker af tegel uppfördes. Kolonien genomskars af en å, vid hvilken anlades en qvarn och ett bränneri, ty bränvin började rätt allmänt komma i bruk. Efterhand växte kolonisternas antal, dels genom emigration från Sverige, dels derigenom att i Amerika förut varande sven-

[1] Såsom källor hafva användts Svenskt Biografiskt Lexikon, Cornelius: Svenska Kyrkans Historia, Bref från utflyttade helsingar samt svensk-amerikanska tidningar.

skar förenade sig med dem, så att de i slutet af 1840-talet uppgingo till öfver 1200 personer. Egovidden förökades efterhand till omkring 4 000 acres (9 000 tunnland), hvaraf en tredjedel utgjorde åkerjord, en tiondel skogsmark och resten odlingsbar ängsmark.

Öfver allt detta herskade Erik Jansson med så godt som oinskränkt makt, och hela företaget bedrefs i hans namn. Hans slafvar erhöllo mycket ringa aflöning; — det oaktadt var ekonomien mycket dålig, så att Erik Jansson började ansättas af kreditorer, hvilka han länge uppehöll med försäkringar, att han hade stora fordringar att utbekomma från Sverige. Så småningom började äfven missnöje att uppstå inom kolonien, ehuru någon öppen opposition mot profeten, som i sina predikningar mycket ordade om sin likhet med Gud, ej framträdde, men många begåfvo sig i väg derifrån, i synnerhet bland de ogifta medlemmarne, som under de första åren bodde i särskilda kaserner. Ingående af äktenskap var dem förbjudet, men då detta befanns ha menliga följder, så upphäfdes denna förordning, och Erik Jansson påbjöd strängeligen, att alla, som Gud ingifvit begär att gifta sig, skulle ovilkorligen strax sammanvigas; — hvarom icke, så vore de fördömda till "helvetets stenar". Qvinnan hade dervid ingen talan, utan måste utan gensägelse taga den man, som ville hafva henne. Dessutom hyllades åsikten "naturalia non sunt turpia" och drefs till en afskyvärd ytterlighet.

Sjukdomar började allt mer att härja bland folket, och fastor påbjödos för att afvända dem, men förgäfves. Under sommaren 1849 rasade koleran och kräfde många offer; profeten sjelf lemnade då kolonien för att att sätta sig i säkerhet, men måste snart återvända, emedan han fruktade för uppror. Hans hustru föll då offer för sjukdomen, men Erik Jansson förklarade, att han genast skulle skaffa Israel en ny andlig moder i stället för den förra, som dött för folkets otros skull. Han förkunnade därför, att en af qvinnorna skulle erhålla uppenbarelse, att

hon vore den utvalda, och då på den utsatta tiden tvenne hade erhållit sådan, äktade han en af dem. — Emellertid måste läkare och apotek anskaffas, något hvartill profeten länge varit högeligen obenägen, men då läkaren på hösten lemnade kolonien, fordrade han så stor aflöning, att de för att bli honom qvitt måste utlemna alla sina kreatur, på hvilka han sedermera gjorde auktion. Nöden steg till en betänklig grad, men det oaktadt höll Erik Jansson för egen räkning ett godt bord; de enda, som vågade göra honom några anmärkningar häröfver, voro bröderna Olsson och en f. d. länsman Norberg.

Så kom guldfebern. Redan förut hade den religiösa fanatismen betydligt afsvalnat, och den gemensamma industrien var i stället den förnämsta sammanhållaren. Beslut fattades, att en expedition skulle afsändas till California för att insamla den gula metallen, och till ledare utsågs Jonas Olsson. Under dennes bortovaro inträffade en betydelsefull händelse. Bland de svenskar, som i Amerika slutit sig till Erik Jansson, var en f. d. underofficer vid namn Johan Roth, en man, hvars karakter lemnade atskilligt öfrigt att önska, och som hade gift sig med profetens dotter. Efter någon tid uppstod oenighet mellan måg och svärfader, och den förre lemnade kolonien. Hustrun ville ej åtfölja honom och uppmuntrades dervid ifrigt af sin fader. Flere gånger afhemtades hon af sin man men återvände alltid till Bishops Hill. Slutligen fick Roth till sin hjälp en hop beväpnade män, bland dem åtskilliga f. d. Erik-Jansare, och försökte att med våld återfå sin hustru. Handgemäng uppstod, hvilket slutade med att våldsverkarne drefvos på flykten. Några månader derefter måste Erik Jansson infinna sig på en rättegång, och uti den af folk uppfyllda tingssalen inträngde Roth och nedsköt med en pistol sin svärfader den 31 Maj 1850[1]. — Mördaren häktades och dömdes efter en långvarig rättegång till två års fängelse. — Bland de i Sverige

[1] Uti Hallsén: Religionens frihet från lag, uppgifves det hafva händt den 13 Maj.

qvarvarande Erik-Jansarne utbredde sig den tron, att han i fängelset blef "uppfrätt af maskar".

Till styresman för Bishops Hill utsågs en man vid namn Andrew Berglund, men Jonas Olsson, som strax derpå hemkom från guldexpeditionen, öfvertog ledningen. Det insågs nu, att de kommunistiska principerna måste öfvergifvas, ifall kolonien skulle ega bestånd, och år 1853 inkorporerades den under statens lagar, och sju s. k. "trustees" blefvo utsedda att sköta dess angelägenheter. Fem af dessa voro söderalabor; bland dem befann sig Jonas Olsson, som blef den styrande och herskade med diktatorisk makt samt började inveckla kolonien uti djärfva affärsspekulationer. Till följd deraf ökades förmögenheten och ansågs i slutet af 1850-talet hafva stigit till öfver en million dollars.

Antalet medlemmar hade dock betydligt reducerats, ty andra sekter, i synnerhet de s. k. shakers, hade inkommit och spredo split och förvirring samt förmådde många att öfvergå. — Det religiösa intresset hade så småningom allt mer och mer minskats, och år 1860 förvandlades hela kolonien till ett affärsföretag, och tillgångarne utdelades på aktier.

De 7 "trustees" åtnjöto i början oinskränkt förtroende och stodo ej under någon slags kontroll. Detta rubbades, då de för att betäcka de förluster, som blifvit gjorda genom olyckliga spekulationer, pålade kolonien en dryg skatt. Det begärdes, att de skulle redovisa för det sätt, på hvilket de skött affärerna på de sistförflutna åtta åren, och då de nekade göra detta, började en lång och penningödande rättegång. När denna ej ledde till något resultat, upplöstes hela bolaget, och delegarne antingen qvarstannade på platsen eller flyttade ut till andra trakter.

Den 28 September 1896 firades femtioårsminnet af Bishops Hills grundläggning. Från skilda håll samlades de qvarlefvande kolonisterna; bland dem befann sig Jonas Olsson, då 94 år gammal. Tal höllos vid detta tillfälle

bland andra af kapten Eric Johnson, grundläggarens son, af Mr John Root, son af Erik Janssons dotter och hans baneman, samt af Mr. Hon. J. W. Olson, Olof Olssons i Kingsta son. Ett monument af granit aftäcktes för att bevara minnet af Bishops Hill och orsakerna till dess grundande.

Öfversikt af Erik Janssons lära.

En systematisk framställning af Erik-Jansismen försvåras betydligt genom den ytterst godtyckliga skrifttolkning, som stiftaren gjort sig skyldig till, äfvensom de afvikelser, som han företagit sig från den oförändrade Augsburgiska Bekännelsen, med hvilken han likväl, liksom med Upsala Mötes Beslut, förklarat sig stämma öfverens[1]. Dertill kommer, att hans egen katekes är mycket oredig och dunkel. De båda kardinaldogmerna i hans lära äro de återlöstes fullkomliga frihet från all synd samt tron på Erik Jansson såsom sänd af Gud, och kring dessa två punkter rör sig hela lärosystemet. Såsom trosnorm antages bibelns kanoniska böcker[2].

Gud, som är ett enigt gudomsväsende i tre personer[3], skapade på sjette dagen menniskan Adam, som var man och qvinna i en person, i ett kött. Men sedermera afskildes qvinnan från mannen, "på det att de skulle kunna föröka sig efter Guds vilja"[4]. Menniskan skapades med fri vilja, ty eljest vore hon bunden vid Gud, "och om Gud hade bundit Adam vid sig, så hade Adam och Gud varit lika med Adam och Eva, när de voro båda skapade i ett kött; och hade följaktligen ingen förökelse af Adam kunnat uppfylla hela jorden"[5]. — Hon hade således för-

[1] F. D. 1845, 18 Okt.

[2] Katekesen Inl. 1 frågan.

[3] Kat. 77 fr.

[4] Kat. 89 fr.

[5] Kat. 90 fr.

mäga att kunna afvisa ormen från sig, men då hon i stället lyssnade till ormens tal, föll hon i synd. Den fria viljan blef dock efter syndafallet densamma som förut, hvadan någon arfsynd ej finnes, utan läran om arfssynden är "ett presternas eget påfund och ej grundad i bibeln"[1]. Döden kom i verlden, hvilket var en följd af att menniskan har syndat, icke deraf att hon har synd. Gud sade: "på hvar dag du deraf äter, skall du döden dö"; och hvad Gud sagt, kunde icke ändras.

Menniskorna fortsatte sedermera med att synda, oaktadt Gud utgaf lagen som ett rättesnöre och oaktadt Moses' och profeternas varningar, och blefvo sålunda allt mer "bortkomna från sitt ursprung", och derför uppläga-de Guds vrede öfver menskligheten. — Men Gud sände sin Son i verlden och försonade i Kristo verlden med sig själf. Jesus påtog sig nämligen verldens synder och betalade dem med sitt lidande och sin död.

För att blifva delaktig af denna Kristi förtjänst fordras från menniskans sida endast tron (hvars begrepp dock ej närmare bestämmes). Väckelse, upplysning och syndaånger behöfva ej föregå, utan tron, "som är lätt att vinna", är fullt tillräcklig[2]. (Ap. Gern. 15: 8—11; Rom. 4:de Kap.) Den menniska, som fattat sin Frälsare med tron, är absolut syndfri, icke blott så, att synderna äro henne förlåtna och Kristi rättfärdighet henne tillräknad, som vore det hennes egen, utan synden i sin helhet är borttagen eller med rötter uppryckt, så att ej det minsta syndens frö finnes qvar. Den gamla menniskan är fullkomligt död och finnes ej mer till, hvarför äfven all syndalusta, alla onda begär äro borttagna, "ty har Herren tagit min synd bort, och jag är helt ren från all orättfärdighet, så kan icke onda begär finnas hos mig, alldenstund jag är Guds heliga tempel, hvaruti Gud bor"[3].

[1] F. D. 1845, 30 Okt.

[2] D. D. 1845, 18 Nov.

[3] Kat. 67 fr.

— De trogna äro derför fullkomliga[1] (Matth. 5: 48) och känna oafbruten frid och fröjd i den Heliga Anda (Phil. 4: 4; 1 Thess. 5: 16). Kristus säger, att hvar och en plantering, som min himmelske Fader icke planterat, skall med rötter uppryckas; nu är just synden en sådan plantering, således är det visst, att hon är helt och hållet borttagen, ty då Gud borttager synderna, hvilket han lofvat dem som tro, tager han ej bort en del, utan alltsammans; hjärtat, ur hvilket förut onda tankar utgått (Marc. 7: 21), är fullkomligt rengjordt, eljest skulle en källa gifva från samma mynning sött och bittert vatten, hvilket aposteln Jacob säger är en omöjlighet. — Vidare följer af Gal. 2: 17, att om hos den, som är rättfärdig genom Kristus, något finnes qvar af syndaförderfvet, så uppstår den orimligheten, att Kristus vore en syndatjänare. Johannes säger ock, att Kristus är kommen i köttet, det är i hvar och en af de trognas kött. Deraf följer, att icke heller i köttet kan bo något syndigt, ty Kristus och Belial kunna ej förlikas. Skulle dock någon ej alldeles våga lita på dessa utsagor, med tanke på andra Skriftens språk, som ej passa in med de dragna slutsatserna, eller skulle tycka sig erfara med sig själf, att benägenhet till att synda ändå i någon mån finnes qvar, så gäller det att som Abraham tro, der intet hopp är

[1] Jfr. Erik Janssons psalmbok 5: 12, 14:

Ljus och fullkomlighet jag har;
Ty Guds fullkomlighet jag eger.
Jag är fullkomlig som min Far,
Hvaraf jag evig sanning säger.
Med Jesus uppå Fadrens hand
Jag råder öfver alla land.

Fullkomlig är jag som Gud är.
Hans Faders lif jag i mig eger;
Den kropp jag här förgänglig bär,
Gör allt som hör till Christi seger,
Till dess den stund han dödas skall,
Då står jag fri från dödsens fall.

(Rom. 4: 18). Den som annorlunda tror, han förringar Kristus. — Den som tror att han har synd, han har det ock, men den som tror att han är utan, han är ock utan.

Visserligen bedes uti femte bönen i Fader Vår: "förlåt oss våra skulder", men "Jesus bad själf denna heliga bön, och det oaktadt han var lika ren som sin himmelske Fader själf från alla brott och skulder. Och dessutom hör Gud icke syndare, utan den som är rättfärdig, honom hörer han; därför skole vi, som äro fullkomlige, såsom vår himmelske Fader fullkomlig är, bedja för vår nästa eller för dem, som är igenlefda, att deras skulder skall förlåtas, såsom vi ock förlåte dem oss skyldige äro; d. ä. vi kan icke annat än förlåta dem, som står i skuld inför Gud, som uti oss är, och derutaf måste Gud förlåta alla skulder, som vi liksom Jesus Christus själf tager på oss, såsom de vore våra egna brott"[1].

Troende föräldrar afla utan synd födda barn, och dessa barn blifva en "helig säd", delaktiga och inneslutna i Kristi kärlek redan här på jorden[2].

Likväl kan ingen i detta lifvet nå en sådan fullkomlighet, att han ej åter kan falla (Aug. Bek. 12 art.), och de trogna blifva alltjämt frestade, ehuru frestelserna liksom hos Adam och Eva blott komma utifrån. Djäfvulen går omkring som ett rytande lejon och söker hvem han uppsluka må, och Gud kan ej binda det han har förkunnat frihet[3], utan en hvar eger frihet att såsom Esau förakta sin förstfödslorätt eller såsom Loths hustru se sig tillbaka[4]. De trogna måste fördenskull bedja och icke förtröttas, samt ropa till den himmelske Fadern dag och natt[5], ty den som ej "genast med trons böneljud kastar satans glödande skott eller skråkula ur vägen, han ger satan tillfälle att bana ytterligare väg, och den fria

[1] Kat. 111 fr.
[2] Kat. 126 fr.
[3] Kat. 68 fr.
[4] Kat. Inl. 28 fr.
[5] Kat. 114 fr.

viljan blir genomträngd af begär" [1]. — (Jfr berättelsen om David och Bathseba.)

Döpelsen är nödvändig, ty Jesus själf lät döpa sig, till ett tecken, att alla skola följa honom efter. Äfven "är klart, att helige barn böra döpas, när de inträda i en ny verld, för att strida mot hela djäfvulens kringfarande i syftning att uppsluka, hvilka han finna kan, nemligen alla, som ej äro döpta med anda och vatten, hvarigenom de eger förmåga att lik Jesus själf stå honom krafteliga emot vid alla försök" [2]. — Nattvarden är äfven af Kristus inrättad; — den är en åminnelsemåltid, men hans lekamen och blod äro likväl deri närvarande och åtnjutas af hvarje nattvardsgäst, oberoende af hans sinnesbeskaffenhet [3], men endast den trogne får del af dess välsignelse, som består i ett "tillväxande i visdom, ålder och nåd för Gud och menniskor" [4]. De otrogne "förenas med djäflarnes lif och ursprung".

Hela detta "evangelii ljus", som Jesus och hans apostlar förkunnade, blef dock snart "öfvertäckt med mörker", emedan de trogne "hemföllo uti ett afguderi, som bestod i ett älskande af frid, den stund Gud ville att blodet skulle fortfara att strömma för sanningens skull" [5]. Den tanken uppstod hos dem, att Gud ville gifva dem framgång genom beskydd af verldslig makt, "men detta var tvärtemot Jesu ord, då han säger, att han ej är kommen att stifta frid, utan svärdet", och då Constantin den store tog de kristna under sitt beskydd, stiftade han ej heller inbördes frid, emedan kärleken förkolnade i de trognas hjärtan, så att de alldeles glömde Jesu förmaning, som bjuder att gå ut i hela verlden och lära allt folk. Dessutom gjorde sig Constantin skyldig till det afguderi, som omnämnes uti Zack. 5: 1—4, ty han till-

[1] Kat. 68 o. 69 fr.

[2] Kat. 126 fr.

[3] Jfr nattvardsbönen i Erik Janssons psalmbok.

[4] Kat. 139 fr.

[5] Kat. 6 fr.

stadde, att kyrkomöten blefvo hållna, och dessa möten voro "djäfla inrättningar", på hvilka tjufvar och menedare blefvo dömda såsom fromma. — Allt detta föregafs vara Kristi och hans apostlars befallning, men var i själfva verket den satans list, om hvilken Paulus profeterat i 2 Thess. 2. Ty "då satan såg att alla försök misslyckades under en tid, då flere tusen Jesu efterföljare läto blodet rinna för sanningen, så tog han den utvägen att stifta frid; och det lyckades honom så långt, att Christi lära blef innesluten uti fördolda rum" [1].

Ända tills närvarande tid (1840-talet) räckte detta mörker, och alla lärare som derunder uppträdde, voro djäfvulens tjänare och falska profeter (t. ex. Luther och Arndt). — Men likväl gick evangelii ljus ej förloradt, ty himmel och jord skola förgås, men aldrig Guds lefvande ord. Häraf följer, att "fastän satans trogna tjänare öfversätter bibeln, så tillstäder icke Gud, att de få ändra ordets mening, oaktadt vissa meningar uttalas med orätta uttryck", af hvilka den trogne likväl ej förvillas [2]. — Luthers bibelöfversättning är derför riktig, oaktadt öfversättaren själf "brinner i helvetet". — Men alla andra läroböcker, som tillkommit under denna tid, innehålla läror, som strida mot bibeln, och emedan kommande släkter deraf kunna förvillas, böra alla sådana böcker förstöras, hvilket äfven befalles i Ap. Gern. 19: 19.

Först i närvarande tid har mörkret, — om hvilket Esaias talar uti 60: 2 [3] —, blifvit skingradt, och detta har skett genom Erik Janssons ankomst i verlden. Han är ett omedelbart Guds sändebud till vår tid och den ende, som lär Skriften rent alltifrån apostlarnes tider. "Erik Jansson har liksom Gud i skapelsens stund sagt uti Christi stad: Varde ljus; — och det vardt ljus". — Och äfven skall den härlighet, som Erik Jansson i Christi stad upprättar, öfvergå den, som Jesus och hans apostlar

[1] Kat. 7, 8 fr.

[2] Kat. Inl. 3 fr.

[3] Kat. 78 fr.

utförde i alla land; Christi tillkommelse är uppenbar till sin höjd genom Erik Janssons lydnad inför Gud[1]. — Frälsning finnes fördenskull endast genom honom[2], och "att misstro den Gud hafver sändt, är det största afguderi, som Guds ord omrörer, ty den honom rörer, han rörer Guds ögnasten. Ingen större synd kan göras under solen"[3], ty detta är den synd, som icke kan förlåtas. — Den som Gud sändt skall äras som Jesus själf, och de trogna måste ock vårda sig om hans familj och liksom Johannes taga den i sin vård, ifall Erik Jansson som ett Jesu vittne likt Jesus slutar sitt lif under mördares händer[4]. — Den som tror på Erik Jansson, han varder förnimmande, att hans lära är af Gud, och blifver upplyst af den Heliga Anda[5]. Han kan således ej falla genom okunnighet eller genom falska underrättelser, att den Gud har sändt har ändrat något af det han förut yttrat. Derför har han ingen ursäkt för sin synd, ifall han affaller[6].

Alla, som förkasta Erik Jansson, äro Kristi fiender och utan miskund dömda till "helvetets eldspina". De trogne böra bedja Gud om deras fortkomst till helvetets nedersta rum[7], och att de här i lifvet måtte falla i den ena synden efter den andra (Ps. 69: 28). — De äro ej ens vår nästa, utan ett med mandråparen satan[8]; den som mot dem öfvar lögn och falskt vittnesbörd, begår ingen synd, "blott det sker till gagn för Guds saks skull"; — likaså är deras dråp ej något brott inför Gud. (2 Mos. 2: 11—15; Jos. 2: 3—5; Ps. 15; 1 Sam. 20: 28—29, m. fl. st.)[9].

[1] Kat. 79 fr.

[2] Kat. Inl. 13 fr.

[3] Kat. 2 fr.

[4] Kat. 32 fr.

[5] Kat. Företalet, sid. 13.

[6] Kat. 93 fr.

[7] Kat. Företalet sid. 6.

[8] Dock är det borgerliga samhället en gudomlig inrättning och öfverheten af Gud förordnad, hvarför ingen eger rätt att afvika från lagarne, så vidt de öfverenstämma med Guds ord. (D. D. 1845, 18 Nov.)

[9] Kat. 34, 53, 55 fr.

Den gudstjänst, som nu i kyrkorna eger rum, är onödig att bevista, ty den troende kan ej deltaga i syndabekännelsen, och dessutom gäller om den Hes. 16, Hos. 8: 14, 9: 1; Gud har dessutom förbjudit att bygga altaren af huggen sten och ropar ve öfver alla bergskyrkors byggande[1]. Den troende är ej heller i behof af något särskildt helgadt rum för sin andakt[2]. — Till och med till verldslig visdom och all mensklig vetenskap äro de otrogne oduglige och döma derom som den blinde om färgen; — endast den som hafver Guds Anda, utransakar allting.

Först då alla dessa otrogna genom Guds straffdomar blifvit tillintetgjorda, hvilket snarliga skall ske, har Guds rike och Herrans härlighet kommit i hela sin kraft, och då har Es. 11: 1—10 gått i fullbordan.

[1] Kat. 25, 26 fr.

[2] Anmärkas bör, att uti Bishops Hill uppförde Erik Jansson likväl en kyrka.

Bilagor.

Erik Janssons afskedstal.

Tryckt i Enterprise Co., Galva, Ill. United States.

Detta mitt afskedstal tillägnas alla de Sveriges innevånare, som förkastat mig, den Jesus sändt, och förkastat namnet "Erik Jansson" såsom orent, för det jag bekänt "Jesu namn" inför menniskor.

Och nu sätter jag mig ned att skrifva detta afskedstal, till edert förderf. — I som förakten Fadrens nåd i Christus, genom att I föraktat mig, så kan jag icke annat än le åt eder ofärd. Nog skulle jag kunna visa på ställen, hvarest orden äro skrifna, som jag talar till eder i detta tal, men hvad tjena dessa eder till för nytta, då i hållen Guds ord för intet. Om jag t. ex. skulle jämlikt Hes. 22 Cap. framlägga de bibelställen, hvilka kunna visa, att djäfvulen har bedragit eder att göra det ondt är — så skolen I likväl säga: "Det tillhör icke oss i vår tid, utan dessa ord äro talade för den tid, i hvilken de äro skrifna." Derför vill jag icke kasta perlor för svin eller det som heligt är för hundar. Jag har tillräckligt förklarat mig inom Sveriges domstolar och jag har sagt denna (1845--1846) tidens män, som drifvit orätt under lagens namn, att de i enlighet med 1 Tim. Cap. 4, v. 1, 2 hvad der läses om orätt lärdom. Och om nu de detta gör — äro de enligt med Joh. 8: 44 af sin fader djäfvulen bedragne för att tala lögn och läsa sina egna bud och meningar. Men öfver sanning ha alla

otrosprester förargats, och det har gått så långt, att de tvärt emot Jesu befallning drifver den verldsliga makten att döma till tvång och häkte, ändock på visst sätt lagen strider deremot. Äfvensom foro de efter att utom lagen döda mig. Men med afseende å detta eftertraktande å min person tager jag afsked af Sveriges folk och reser till hedningarne med Christi lära. Men nu tänka alla de, som Gud gifvit till spillo för otrons skull med dess verk, att min sak skall taga skada med hänseende till att min begärda rannsakning icke får slutegageras och de måhända tror, att jag icke vågar uthärda ett oskyldigt tvång och lidande och dylikt, som mig derigenom då skulle tillfogas. Men alla dessa, som tro så, vill jag svara, att I besinnen icke, att verldens stora väl väntar på det ljus, som Sverige nu förkastar. I han ej heller insikt till att se, att min tid ännu icke var kommen till att dödas — — — och icke heller veten I hur rannsakningen fortgår.

Härvid torde det nämnas några ord huru de med mig förfarit. Jag har tidt och ofta arresterats och fördts till häkte, men oaktadt att jag såväl under transporterna som å häktet har ägt tillfälligheter att kunna undvika dess tvång, har jag likväl aldrig tänkt på sådant, som jag är beskylld för, nemligen att jag undandragit mig laga häktning. Jag har dock sjelf sökt vederlägga dessa och de osanningar då tidens prester talat om mig, ehuru att jag villigt infunnit mig vid de rannsakningar vederbörande å utsatt dag och timme kallat. Dock har under dessa rannsakanden orättvisa till en viss del blifvit min lott genom en del af vittnesmålen så ock genom utestängandet af vittnesed för dem, som bäst visste huru allt tillgått vid de tillfällen, då jag skulle hafva enligt förmenande gjort mig brottslig. Så ock skedde mig orättvisa derigenom, att det rannsakades å de mål, hvartill jag icke var kallad till att svara, och det just derför, att vittnen finge aflägga ed hvad dem blifvit förelagt af en Delsboprest. Dock kunde orediga vittnesmål med osanna

beskyllningar icke fälla mig skyldig till det brott, för hvilket presterskapet beskyllde mig.

Hvad än vidare beträffar angående rannsakningens fortgång, är jag viss i mitt sinne, att jag icke förkastar den kyrkas ljus, som Sveriges prester besvurit och lofvat låta lysa för folk, utan jag har endast förkastat deras afvikelse ifrån det sanna ljuset d. v. s. från Christi evangelium.

Och nu, å ena sidan, tror jag mig icke göra Sverige skada dermed, att jag tager afsked härifrån, ty jag fann vara ändamålsenligt att upphöra med en process, som skulle endast hafva gjort mångas eviga fördömelse värre just derföre, att kanske många nödgat vittna falskt. Dock bören I veta, att jag är friad från häktets tvång och frälst från mördares händer i enlighet med hvad Ap. G. 12: 6—11 uttrycker, och det till mångas harm och förtret. Jag är dock icke den, som dömer eller afsäger egen dom om Sveriges förakt för Christi Evangelium, men jag är kommen att i Christi ställe åstadkomma salighet till dem, hvar och en som antager försoningens ord och vill låta försvara sig med Gud. Men jag måste säga eder sanning fastän I icke viljen höra den, de ord jag talat i Christi ställe skola döma eder på den yttersta dagen, ty den mig föraktar han föraktar Gud. Emellertid tager jag en oskyldig afskedshelsning af eder för evigt. Edert öde är hardt nära. Herren säger: "I skolen icke se mig förrän I ropen "Välsignad vare han, som kommer i Herrans namn"; såvidt i icke gören, såsom det hände vid Delsbo tingsställe, ropa: "korsfäst, korsfäst denne bedragaren". Du, som är syndens träl, tänker måhända som så om mig: "Huru kan du komma undan våra händer? Om du ock skulle fly till ett annat land, så kan du enligt din tro icke verka för Guds sak, och dessutom är det för mycket sagdt, att Sveriges öde och straffdom är för handen, ty allena Gud vet detta och icke du, som sätter dig upp öfver alla och som ej är mensklig ordning undergifven." Du, som tänker sålunda och mera annat

emot den allrådande Herren, svarar jag med Guds rena ord, att hvad det beträffar att komma ut från svenskt tvång litar jag på den allrådande Fadrens försorg om sina frälsta barn — —. Ty lika visst som mina fäder och Jesus själf flydde ur sitt fädernesland på Guds befallning för våldets svärd, så äfven jag nu. Och såsom det lyckades mina fäder, skall det äfven lyckas mig; ty vi se i Joh. Cap. 11, v. 5—54, att Jesus själf icke vandrade uppenbarligen efter sedan hans landsmän ville döda honom. Han uttrycker sig också, att hvar och en, som genom tron tagit del af hans lära, skall vandra och lefva såsom han vandrade; och han gick omkring allestädes och predikade ordet. Derföre skall *han*, som sörjer för foglarne under himmelen, äfven försörja mig och låta mig komma dit, der han vill att jag skall verka hans verk. Och för att kunna verka Guds verk bland ett folk, som har ett främmande språk, litar jag på *honom*, som gifvit mig tunga och röst, ty *han* är lika i makt nu som förr, då så fordras. 1 Cor. 12: 10 visar, att han *kan* gifva mångahanda tungomåls uttydelse och gåfvan att tala. I Es. 49 Cap. säger han mig, att jag kan vara ett ljus för hedningarne, hvartill han då ock gifver mig förmåga att lysa för dem.

Derföre säger jag att Sveriges otroende innebyggare skola förgås såsom ock Juda rikes förstöring Es. 24 Cap. omtalar. Men kom ihåg att en profet har sagt eder det förut, att allt skall fullbordas såsom Matt. 24, Marc. 13 och Luc. 21 omförmäler; ty lika visst som en rättvis Gud lefver, så skall också stora straffdomar gå öfver otroende, alldeles som det skedde med Juda rike, emedan Judarne föraktade Guds evangelium.

Hvad eder dom beträffar, att jag enligt förmenande, icke skulle hafva varit mensklig ordning undergifven, så har jag tillförene förklarat, att jag likväl varit den lydig äfvensom att jag är så ännu, ty jag lyder lag, nemligen de grundlagar, som ock antagit Upsala Mötes Beslut af år 1593, den derå stadsfästa Augsburgiska Bekännelsen i

21 artiklar hvaribland som i hela evangelii lära befalles, att man skall mer lyda Gud än menniskobud, nämligen i fråga om öfverheten befaller mig att göra något, som är emot Guds ord och vilja. Men nu vet jag att Gud vill, att alla skola varda frälsta och att detta går för sig genom hans ords predikande; men jag vet också, att ingen kan predika, om man icke är sänd af Gud. Derföre drabbar dem straffdom, som Hes. omtalar i 3 kap. mig, om jag, då jag ser svärdet öfver landet, icke blåser med Guds ords basun, och predikar Christi evangelium, och det oaktadt jag derföre ådragit mig det ve, som omförmäles i 1 Cor. 3: 16.

Ja nu, om I blott trodden Guds ord, skulle jag visa eder till 1 Kon. 16: 2, 3, huru Gud befaller Jesu vittnen att dölja sig. Hela den Heliga skrift är full af sådana vittnesbörd. Jag har också nu förfarit i enlighet med hvad orden lyda i sagde bok 19: 3, 4, enär jag har med sanningens ord, såsom Elias tillstoppat munnen på en del af denna tidens falska profeter, prester och lärare.

Tiden tycktes också nu vare inne för en hop vildsinta menniskor att samlas, för att enligt deras tanke döda mig. Men Gud tog mig ur deras händer; och på hans befallning har jag, enligt Davids exempel i 1 Sam. 19: 10 vikit undan för mordets dolk och lik Dan. 6: 22 och Paulus blifvit frälst ur lejonens mun.

Jag nämner detta, ehuru jag vet, huru I förargens häröfver; men Gud säger, att jag skall tala sanning och det hvilket I viljen höra den eller icke. Jag har visat, att derutinnan är jag oskyldig, ja, äfven i allt hvad jag gör och har gjort med ord och gerningar, och jag kan nöjd taga afsked af Sveriges invånare, icke derför att jag föraktar mitt fädernesland, utan derför att jag är föraktad i min födelsebygd, der de hålla sig sjelfva ovärdiga evinnerligt lif, i det de stöta Guds lefvande ord ifrån sig, hvarför jag ock vänder mig till hedningarne.

Nu är jag nöjd att dö hvar dag som helst, om så är, att Gud tillåter det, ty jag har fått säga desse mine

landsmän sanning. Dock vet jag, att den högsta verldsliga makten har icke ådömt mig något straff för mina yttranden å religionens ämnen. Men tiden tillåter mig icke att stanna qvar i detta land; och jag beder den allgode Herren, att han välsignar dem som befriat mig från häktets tvång. Allgode Gud, välsigna Sveriges högsta domstolar och dess ledamöter, som inser min oskyldighet till tvång, det ena året efter det andra. Milde Gud, öppna allt mer och mer Sveriges konungs ögon att se, huru en del af presterskapets lärdom förvillar sina åhörare! Du alla herrars Herre, gif äfven den verldsliga makten ljus, på det det mörker, som Es. 60 Cap. omtalar, icke må angripa ett helt menniskoslägte! Du som gör mig nöjd att öfvergifva hus, åkrar, maka och värnlösa barn för själars frälsning, bered ock Sveriges innevånare till att se, hvad jag vågar för Christi saks skull! Du, allrådande Gud, kan vittna derom, att jag aldrig i min tid farit efter att vara lärare, ej heller har jag tvingat någon till att tro Guds ord; men då har det blifvit mig såsom en brinnande eld, och jag insåg min blygsel för Christi namn och hans evangelium, och jag kom ihåg dessa ord: "Om jag blyges för hans namn, skall han blygas för mig på den yttersta dagen." Derföre, så framt jag vill fria min själ från — eldpina, måste jag taga på mig korset för hvarje dag och bekänna Jesu Christi namn för en trolös verld.

Jag vill icke längre plåga edra sinnen. I som trampen Herrens ord under edra fötter, men nu till sist tager jag afsked af mitt fosterland.

Adjö I, som låten en del af Sveriges folk komma i sådan olycka, att flera tusen riksdaler utkräfts af dem, som ha åtlydt Guds befallning och predikat hans ord i och för andras frälsning. I tidens vise, som varit drifsjäder till de oskyldiges häktande och tvång, — I som lären för viss lön och viljen vara herrar i verlden, kanske innan kort ären I ej mer för evigt — — —

Adjö I, som hellre tron dessa predikanter, som gerna ligga och sofva, än I tron mig som har öfvergifvit allting,

för att lyda Jesu röst i Matt. 28 Cap. sista verserna. Jag tager äfven på samma gång afsked af eder, I som hört mina ord och funnit att jag icke har dristat tala något, det Christus icke verkat i mig, ehuru att I likväl låtit satan bedraga eder till olydnad emot Gud. Men just derför tager jag afsked för evigt af eder, så framt I icke skulle hädanefter vilja lefva "af hvart och ett ord, som går af Guds mun".

Slutligen tar jag ett ömt farväl af eder alla, som låter Guds ande föda eder på nytt genom mina ord, dem jag talat inom Sverige. Jag beder mina fäders Gud, att jag här i tiden äfvenså mundtligt får tala med eder, som aldrig har sett min person.

Har Gud så beslutat, att jag skall dö i mitt fädernesland — för att med blod vittna derom, att "en profet kan icke förgätas annorlunda än i sitt fädernesland".

Emellertid tager jag för närvarande ömt afsked af både höga och låga, fattiga och rika, unga och gamla, hvilka jag önskar lön efter deras gerningar. Men frid hvile öfver dem, som anammar en profets namn, ty alla dessa skola erfara, hvad det är att undfå en profets lön för tid och evighet. Amen.

Erik Janssons afskedspsalm 1846. Till de Sveriges innevånare, som föraktat Guds ord och drifvit det sanna ljuset ifrån sig.

Jag afsked tar af Sveriges folk,
Och nöjd jag öfvergifver
Den släkt som går med mordets dolk
Uti sin vredes ifver.
Den söker till med list och makt
Att drifva lögnens lära;
Samt sätter för det rätta vakt
Och nu hvarandra ära.

Det tvång hvari jag varit här
Har mer än stort ock varit;

Men när jag lifsens krona bär,
Då har mitt folk förfarit
Hur det har handlat mig emot
Med all den makt det eger.
De lefver qvar i syndens rot
Och tror hvad satan säger.

Jag lemnar eder i ert fall,
I som mig här föraktar;
Dock står jag fast uti mitt kall,
Fast mången eftertraktar
Att föra mig i fara stor,
För att sin hämd fullgöra;
Men jag på Herrens löften tror,
Som skall mig hädanföra.

Ja, lika visst, som Gud är far
För sina barn och vänner,
Så blir jag ej i Sverige qvar
Der Gud de icke känner.
Ty ingen hedning är så rå
Som en del Sveriges visa;
De nu på breda vägen gå
Ock blott hvarandra prisa.

De fara bort med gruflig fart
Till evig eld och pina,
Om de ej Gud vill höra snart
Och ej sig låta vinna
Af något ord som är Guds ord,
Ty allt de här förkastar,
Som talas utaf Kristi hjord
Det de med ifver lastar.

Adjö I alla otrons barn,
Som tron på tidens visa.
I snärda är i satans garn
Hvars lära I nu prisa,
Till dess I far till helvete
Med aller sorg och klagan;
Dock Gud skall åt er ofärd le
Och aldrig från er tagan.

Pris vare Gud för all den nåd
Jag har af lifvets Herre.
Jag lefver af Guds faders nåd;
Om Sverige än vor' värre
Upprest att alltid söka mig,
Så skall det mig ej finna.
Ty jag har funnit lif i dig
Min Gud, som frälsar dina.

Adjö allt folk i detta land,
Som snart sin straffdom finner.
Jag leds härut af Herrens hand,
Hans kärlek i mig brinner.
Och Sverige önskar jag dess lön,
Den Guds rättvisa gifver
Ty Gud, han hörer visst min bön,
Jag fast vid löftet blifver.

Bref från Erik Jansson till C. G. B. (skrifvet i Juli 1845).

Älskade Broder!

Gud förbarme sig öfver dina onödiga tankar, som förwonar dig! Jag har innerligen åstundat att fåt tala vid dig; Men jag vill icke lega Band på din rädhåga; Dock vore det kärli om du kom till Elkärhed der Olof är hemma nu den 22 på aftonen. Ty sedan reser jag till stokholm med härlig seger. Min ansökning att stela Krono Betjenterna till åtal kommer nu att återstelas emedan det nu är för sent att verkstela det som förut skulat ske i största hast.

Och dessutom har jag förklarat vid mitt besvärande vid Hofrätten att det nog var Lans Höfding embetet bekant Huru Jag har olagligen behandlas; Nu kommer Jon Pehrsson i Högen Och Olof Olofsson i Kingsta till att resa till stockholm och fins inga varor när eder så att han kan få pass så får Olof Olofsson begagna sig af det som här kan fås; Det är uppgifvet här att än tijo tusen Rik och deröfver kan fåss i höst af hemmansmedel till att be-

gagna för ljusets spridande. Men nu har ingen någon rätt att få af desse medel; och deraf bör nu tagas med de medel som fins när eder Ty det tros att snart medel äfven här kan fås. de Pengar som bestog af 300 Rdr äro nu betalda genom samma vän som de lånade dem. Ja! prisad vare Gud för det att jag kom hit fördold — Ty här har jag uträttat stora ting i hemliga rum.

Att jag nu icke svarar på det Djefvulska tillstelningar, som hans tjenare har tillstelt, Det är än visdom som öfvergår allt förstånd. Ty hela deras list går derpå ut att få några köfta vittnen att vittna falst, I åsyftan att derigenom få dom på mig att förwaras i Länshäktet, emedan alla sanningens vittnen skulle då stängas derifrån, derföre har jag nu hos Kongl. majst:s så väl som vid Hofrätten an Hållit om tillsyn huru det tillgår vid våra mindre domstolar. Om nu någon frågar efter mig så säg att vi vät icke något anat än det att han har rest till stockholm för att klaga, och deraf blir hela satans skara till skam. din vän bror och lärare

Eric Jansson.

Ps Hvad påtyg[1] angår så vät jag icke om den mannen nu Hinder få för närvarande. Men trolit kommer Olof dit snarligen i Olof Olssons stad; Ty Olof Olson kommer att göra följe med Näsberg till södra delen af Norget. Nu till dess Catechesen och salm-Boken blir trykta då skal de göra selskap till nya amerika och häraf beslutas att genast det som tillhör Catechesen nemligen tvenne ark utom förklaringen af fader wår eller om bönen skall hitsändas så att jag får binda det tillsammans.

Adressen

H. C. G. B — — — n.

Hvad detta är angelägit det är otroligt huru det bör fortskaffas till Molegret.

---

[1] Pass.

Bref från Olof Jonsson till Jon Jonsson (båda apostlar), skrifvet i Juni 1845.

guds faders fulkomliga kiärlek vare med dig att Lyda guds röst i denna tid i ett sådant mörker när dett dagligen far siälar till helvetet som en ström. att herren må få uppväcka den nåd eller pund som i dig är Ty det är en stor hunger efter guds ord och besinna då om vi Skulle försitta vårt Läfverne efter hedningarnes sätt. dett är för dessa Jorderikess omsårger då skall dessa snarligen få se att dett Ljussett som i dig är varder mörker och varder en jlla lucktande Salt Sto. Så hör nu Jesu röst genom prophetens mun att han hafver utkåratt eder. Si jag sätter Eder före vägen till Ljussett och vägen till döden. Hvilken som blifver i denna stadenom han måste dö genom swerd hunger och pästelänsier men den som gifver sig ut till de kaldeer Som eder beläga han skall blifva Lefvandes och skall behålla sitt Lif Lika som ett bytte. Jeremie 21 Cap. 8, 9 v. nu bör ni intet göra Som Israels förstar Som skulle fråga herren Ty han skall intet svar gifva. utan hör ordet af prophetens mun och detta är hans röst att Lars i Delspo ock Join Jonsson i Hamre skall till hassela och mårten skall till Delspo. och ni bör komma till Delspo i dag eller i mårgon men ni kunna gå att ni koma dit tils qvellen j afton att ni få komma i väg Som först till hassela och vi går förutt Till helvetes eviga elspina bär dett för dän som icke nu Lyder guds röst för gud Låter jntet gäcka sig. guds och vår herres Jesu Christi vare med eder alla Som älskar vårs herras Jesu Christi Upenbarelse[1] Tecknar eder förtrolige broder

Olof Jonsson.

---

[1] Härmed menas naturligtvis Erik Janssons lära.